Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадуьл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 14 октябрь 1972 шу. ◆ № 1[illegible] ([illegible]). Мах 2 кап.

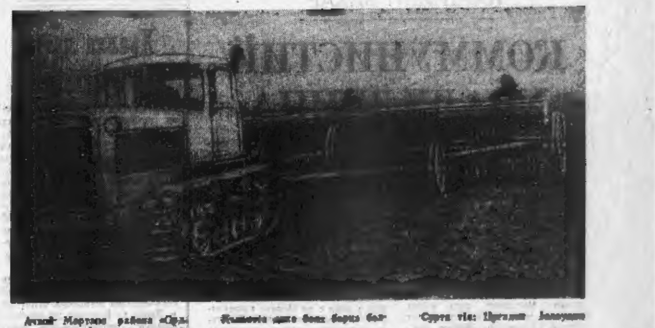

Ачхой-Мартана района «[illegible]» совхоза механизаторийн гурахь дуьхьал болх хIоттош дIадуьйлу.

[illegible] болх бира болх [illegible] Цугаев [illegible].

Сурта тIе: Цугаев [illegible] опыт дIадуьйлу ва.

Е. [illegible] сурт.

АГИТАТОРА БОЛХ

Заводашкахь, промыслашкахь, колхозашкахь, фермашкахь, хаьржинчу участкашкахь къахьегархошна юкъахь ахчанна болх дIахьош бу дукха агитаторш — парте идеологически бIухой. Цара хьахьа дIайовзийт Коммунистически парте политика, цуьнан хьаьжьалера тура а оцу хьара а политика, бакъдолчу а культуре а хьажьяьлара дешнаш.

«Старогрознефть» НГДУ буровой начальник ву Шевцов Владимир Дмитриевич. Шен бригадан агитатор а ва из. Къахьегархойн гIуллакх довзийтархо хаьржина хилла цо агитаторан болх.

КПСС ЦК [illegible] Пленуман материалаш дIайовзийтина цар Владимир Дмитриевича. Боьзна еш цо хьоьхуш бригадехь болх гIуллакхаш. [illegible] дийцар, гучаяьхна довзийтина хьажа [illegible] ладугIаршна юкъахь а оцу белгалдаьлла уьш дIадаккхархошна. [illegible] дийцар партийни документаш хуьлуш. Агитатора белгалдаьр ва боккхачу лоархIаме парте организационно-политически болх хилар.

Цул тIехьагIа цо дийцир СССР кхолла Нохч-ГIалгIайчоьн автономин кхайкхамбиа 50 шу далара сийна лерина социалистически дIахьош, буровой коллективо тIаьхьа дешнаш дагадохийтар, уьш кхочуш дархьама ладугIаршна.

Владимир Дмитриевича хаа ладугIархошна дагадетта гIуллакх лоархIаме дола гIуллакхаш дукха цар бевза бойийт цо.

Цу тайпана болу агитацин болх боккха пайда боал, белхан сийдолчу хьуьнар совдоккху. Уьш тайпа агитаторш дукха бу вай республикехь. Партийни организацеш тешаме цаь гIортарга хила дIаахьаш уьш нисда цуьнгахь, парте XXIV съездо хIоттийна Iалашонаш боккхачу программа кхочушьйархьама къахьегаршна организацешна. Идеологически фронта д[illegible] цу отрядо шена [illegible] хьалхара хIоттош [illegible] коммунизм хьалхара. Хьанна уьш тайпа бIухой дуьккагIа ва хуь дийнагIа лоарга вай гIуллакхаш, [illegible] а ч[illegible] [illegible] [illegible] дахьашьр [illegible] хьахьама хьалха.

Шен практикехь болх тIе агитатораш хьалхе лоархIа В. И. Ленина аьлча «партига пропаганда дIайовзийта хила [illegible] хьайба [illegible] политически опыта тIа [illegible]». [illegible]

[illegible]

ГОВЗА МЕХАНИК

IуьйренаннбаркI сахьат дахана за вр со Гудермеса района «Кавказ» колхоза шоллагIча бригада шекара свекла чуйоцача кхай тIе кхаьчача хана. Хьалхарча дийнахь лаьгIо дотIа дийлхадар. Лаьтте тIаьда долаш котех хьалхетар. Ши «скоба» яха свекла оаха агрегат ир кхай тIе боах беш. Цар хьаьхьа шекара свекла лордех цIеньеш, цхьан метте гулъеш, кхьдола балхаш деш аз бIаь соигIа сег вар. Шиъ свекла чуяха комбайн а колхозе. Цхьабехьа, кхай тIе болх беш яьар уж.

— Мичай шун свекла чуяха комбайнаш, хIана яц уж болх беш? — дехт аз.

— Талха арамлахкар оаха яхьа комбайн кхай тIе. Цхьабехьа, лаьтте тIаьда а долаш свекла хьоахкача урсашта тIалет. Цо болх хьабайташ. Хоттама механгIича хьалашка болх бергболаш бригада стане механик-рационализатор Хажиев Iимран шин гIоьнаца тоаеш ва шаккхе а комбайн, — жоп делар шоллагIча бригада бригадира Зигамеев Оалхазара.

Бригада стане да тхо. Кхай тIера жукъаьдина ялт чуйду комбайнаш, тайп-тайпара тIехьашаш инвентарь лаьттача юкъе колхоза шекаре а свекла чуяха комбайн тоаеш вах боахк. Царна юкъе ва колхоза корттера агроном, СССР Лаккхехьарча Совета депутат Ахсанбиев ЯрагIи а. Механизацина ихьана комбайна свекла хьоахкаш йола приспособлени тоаеш белхалар из.

— Iимран хиназецаре цхьа бахьан тIаьда хилча «скобашца» а болх бе баш йолаш лусаргдар. Заводо ардлеца «скоба» яха свекла хьоахка агрегат лаьтта чIоагIа хилча а тIаьда дахча боах ца бо-хуш юс. Iимрана юкъейоалаьчча рационализаце тоаьчча тIехьагIа хIана «скоба» яхача агрегато шоллагIа хоттама ха е лаьтта чIоагIа йола ке хиларах цийнца болх бу, — олар корттерча агрономо.

Эгара хьалха 1947 шера Киргизе Джалалобадски областа Сузакски районерча МТС-е болх бе волавелар Хажиев Iимран. Шинхьа бетта прицепщикалла болх бир цо. Цул тIехьагIа цу хана дика гIоадеш лоархIаш хиннача «Универсал» яхача трактора тIа хайра. ХIаьта 1949 шера денз 1957 шу даллалца МТС-е тракторни бригада бригадир волаш болх бир. Цу шерашка бIаьш тоннаш хлопок кхе а яь чуйцар Iимрана. ХIаьта дожхий толамаш доахаш къахьегарах дуккхаза сийлен грамоташца, мах болча совгIаташца болгал а ваьхав из.

1957 шера ше ваьна, хьалхайначча Гудермеса района Кошкельди яхача юрта цIавера из. Цу шера юртарча хIаоа дезалгара 25 сом гул а деш «Кавказ» колхоз вIашагIьеллар. ПаччахьалкхаIо юртбоахама культурай фу яца ахча делар. ХIаьта колхоз вIашагIьелла цхьа шу дальча цхьа самосвали «ДТ-20» маркех йола тракторш ийнар. Цу трактора тIа эгара хьалха хайнар Хажиев Iимран вар. Цул тIехьагIа 1960 шера Шали районе Курчалое хиина МТС дIайоаккхача хана, кхы а массех трактор ела колхоза паччахьалкхено.

Ниттта, шерагара шорга техника Iоаш, каха балха опыт Iоаеш, зинеш шеваьш, лаьтта деладара агротехника лаккхъеш чIоагIбелар колхоза боахам. Цунна тешал ду цифраш.

Нагахь сейсе 1966—68 шерашка хIара гектара тIара 7—8 центнер ялат дуьцинг хиннаеде, хIанз юкъера лаьрхIача 25—30 центнер чуд. Колхоза дуккхагIа чуяз шекаре хIара гектара тIара шекара свекла а, миттта ххадарах.

Колхоза экономика лакхъяча лоархIаме дакъа лаьцар механизатораша. Царна юкъе белха тIера колхоз боахамах шоь лазац хиларца къастта белгIала вар Iимран.

ХIара шера бера юртбоахама техника боагIар колхозе. Из техника делае Iоманала везар. ХIаьта опыт йолча Iимрана сиха Iомайора шоллагIа агрегат, тIехьа из Iомае воакъестал дора къыьарие. Цул совгIа хьайовгIа техника кхест-кхеста колхоз уллача зона хеттама хьалашке болх бе пайдана хилацар. Цхьа хIама хуьила, тоае хуура хуллар агрегаташ боахама хьалашка дикагIа болх байтара. Цу гIулакхла дукха уйла йора Iимрана. ТIахьхе воллалера цуй хьоаркал де.

Цхьа тIехьахьаза шера культиватор ера колхозе. Из шин тракторо лела ца йича ялапар. Дукха уйла йир Iимрана трактор микитта мукъайоаккхадуьргьа цо хоаш. Эгара тIехьа цу культиватора доаьцан сакхьаьс лаьхкаран дIа а хьала миттье прицеп еллар. Цхьабакъьа, цхьан прицеп тIехьатовса трактор дIайолхаьча харцахьа культиватора йора агрегато. Массехк дийнахь валлав Iимран из кхочамболчар дIадаьккха гIертош. ТIехьхьара дIа а дальнхар. Цул тIехьагIа цхьа трактора хийна болх будора культиваторца.

Цул тIехьагIа кхы а цхьа рационализаци балха юкъейоалайир цо. Къоастаде Iина йолаш пхийтта метте шера маккхаш дар боахаме. Кхай йисте маккхаш тIехьадийсе трактор юкъе ца хьоаэлуш маккхаш вIашагIдаха дезаш хулар. ТIамкта уж юха вIашагIдоахкаш дукха ха йоара. Цу гIулакхе шин сахьат совгIа ва йоалара, вIаьд а вора маккхаш къоастадеш юха вIашагIдоалкаш.

ХIанз Iимрана юкъейоалаьча рационализацех хьаьча приспособления трактор вIашагIдоахкаш маккхаш хьаьа е мIаьйла кхай йисте хайцна юхьера.

Колхоз вIашагIьеллача денз производствена дукха тайп-тайпара рационализаторски предложенеш юкъейоалаьй цо. ХIаьта колхоза цар боь пайда шуйтаг эзарий соммаш да.

Ше бригада механик хиларна даккхдаш тIадьоажам лоаттабу цо техника даим болх бе кийча хиларе, запасной оттахлашта, доагорасиечойн материалашта кхоабаре, техника дIаоттамь лоаттаяра. ДIадахача шера техника тоаяраи дIаоттамь лоаттаяраи хиначча хьажара - конкурсе республика шоллагIа моттиг яьккхар бригада. Из бахьан долаш мах бола совгIат делар Iимрана. ХIаьта бархIлагIча пятилетке дика толамаш доахаш къахйегарах Октябрьски революце орден [illegible] хьакар долча кочачой.

Общественни вахаре а хьанаре дакъа лаьц цо. 1963 шера денз КПСС член ва Хажиев Iимран. Колхоза партийни бюро, профкома член ва из. Цул совгIа, боахама халкъа тIахьожамжа комитета член а ва. Валха тIе ше а мало яц, кхьаргга а болх байт, гIалат веьнкар цIенхаьтта бехктохкама оз. Цудухьа сий ду колхозхошна Хажиев Iимрени.

М. ХАЙАТХАНОВ.

Пятилетка, шоллагIа шу

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Денгара-дента дукхагIа хул В. И. Ленина цIерагIча Грозненски межкдаьтта чаккхдоахача заводе товарни продукци арахецара итт бетта план кхоачаьнь установкаш. Къьестта дика болх барца белгалдаьнна я цига ухк шера Ахмадов Лема корте латтача № 5-6 йолча установка коллектив. ХIанз ноябрь бетта тIехкхьарча декада чотах межкдаьтта сийрда продукци арахецаш я из. Ниттта дика къахьегаш ба Аксенов Юре кулгалдеча № 8 йолча установка технологаш а. Цар а хIокхалехьа толамца кхоачашъяьй товарни продукци арахецара итт бетта план. Шоай къахьегама толамаш установкай технологаша хетаду СССР-ен Нохч - ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу дузача юбилеешта.

Л. ФОМЕНКО.

НОЯБРЬ БЕТТА ЧОТАХ

Пятилетка шоллагIча шера план хаьа дьалха кхоачаш а еш СССР-ен Нохч - ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу дузача юбилеешта сийленца вахтаяхара цорра социалистически ваь йоаржакъай Грозненски химически комбината цехий, производствий коллективаша. Цу яьь хьалхалаттачарех я Шевляков Иван Давыдович корте латтача политиленовеечача производства коллектив Козлов Юре. Чингарнев Зарине кулгалдеча цехий химикаши. ХIанзалехьа дукха хIама ца эшаш товарни продукци арахецара тIабоагIача бетта хьалханашта [illegible] кхочашъяьй цар.

Царед дукха тIехьа ца бусаш хьайбре къахьегаш ба Кудринский Александр Васильевичи Кальной Виктор Григорьевичи корте латтача фенол арахецача цехий химикаш. Товарни продукци арахецара итт бетта декада 10—11 октябре кхоачашъяьй цар. Уж толамаш кхы а совдоахаш къахьегаш ба уж укх деношка.

А. РОМАНОВА,
тха штате йоаца корр.

ДАЬХЕННА — СОВГIАТАШ

Ножай - Юрта района Калинина цIерагIча колхоза хьайбаш леладеоаша дукха дахкIа хьайбаш кхоаб. ИйслагIча пятилетка шоллагIча шера шоаьнта доккхий декхараш тIаийцадаь цар. СССР и Нохч-ГIалгIайчен автономин хьаьн 50 шу дизара сийна колхоза хьайбаш леладеошта лакха толамаш доах.

ДIабахача ийс бетта дукха цар дIачуденача доахах 10 процент тIехлихез 75 процент дикен тоаженна дар. Цудухьа 9 бетта план 39 тонн йолча 41 тонн дулх дехках цар паччахьалкхенга. Доахан дика тоадеина долаш мара кхы дулда дIачу ца дала чIоагIо яьй хьайбаш леладераша.

* * *

Хьинаре болх беш, цIейшта пакъабоагIа Наурерча «Комсомольский» совхоза хьайбаш леладераш а. Шера 520 центнер дIачуьла езача духхьал 9 бетта паччахьалкхенга дехкал 358 центнер дулх. Шера план 1720 центнер йолча 9 бетта ьыккхай 1670 центнер шура. Шера планагIа 780 центнер йоккха езаш бар совхоза хьайбаш леладераш, хIаьта цар ехкай 1110 центнер шура.

А. ХАСАНОВ.

СУХАЛБЕШ КЪАХЬЕГ

Даггара шекара свекла чуйиаш, летт Ачхой - Мартана района «Самашкинский» совхозе. Массехк да хьалхагIа 164 гектара тIара яраш чуйина ьынаар. ХIаьта чуяза езаш кхы а юьйисаар 56 гектар. Цу участка тIара ьыккай 3412 тонн. Цох паччахьалкхенга елкай 2826 тонн. ДIахо чуйишм паччахьалкхенга доахкаш да мезза оалаш. Октябре цIейка лакъабоагIаш кхапкара балхаш чакхдаха гIерт свеклаш леларош.

В. ХАМИДОВ.

ШОЗЗА ЧIОАГIА БА: ХАРЖАРХОША ТЕШАМ БАЛАРАХИ ТIАХЬОЖАМ ЛОАТТАБАРАХИ

Советски демократи

ДЕПУТАТИЙ ВОКЪОНАША ДЕКХАРАШ НИЙСЛЕШ ДОЛА ЗАКОН ТIАИЙНАД СССР-Е

ХьалхагIа СССР-е тIаийна законна цу темах йола еррига частни правови положенеш цхьана чулоцна йола «депутатий статус» закона хиа а бенна дIайоалейна юкъера а мехка Лаккхехьарча Совета септябрьски сесси йиццачул тIехьагIа.

НИКЪ ХЬЕХА ПХИ ВАСКЕТ

Советски депутаташа — хIаьта уж ши миллион совгIа а ба — шоай еррига решенеш гIулакхаш тIалерзаду сийлахьча коммунистически идеалашта. Цунга хьежжа вIашагIтехад мердача законодательни акта тхьа пхийтта статей маIах хьахьокхаш дола депутата никъ хьеха пхи декхар:

— къахьегамхоша шоайла леладу коммунистически гIулакхаш вIаштIехьдахара дегIахкувлара;

— болхлой классен колхозни ахархойн социальни духовни кхьоагIо дIахо а чIоагIъяр;

— СССР-е бIаь совгIа дола къаьмни кароднесташ доттагIалцен вошалцен кхетадар;

— советски халкъа вахара хьалхи цунна карагIдаьнна культурни хIамаши массане а цхьана дебадар;

— социалистически Даьхен ниа ялехьбахар.

Селлара сийлахь общественни декхараш дизза кхоачашдара хIара депутата Iалашонате йоккхий бокъонаш еннай СССР-е.

ПРОИЗВОДСТВЕННИЙ ОБЩЕСТВЕННИЙ БОЛХ

Демократически маIаьга хилла ка, из лоархIаме да, советски строе хила ма доагIIара. хIана аьлча Iаьдала органашка эгара дукхагIа вихкаш болаш бераш мугIарера къахьегамхой ба. Моттигерча Советашка хержарашта юкъе алхха болхлойи колхозхойи 65 процент совгIа ба, хIаьта СССР Лаккхехьарча Совете — составах ах совгIа.

Депутаташ а хинна дIаттачул тIехьагIа, уж беркиташ а — цхьа лоадамбоашпаш долча хIамашкара дIайиккхача — дIахадап шоашка хьалхагIа хинача производственни балхахи хIаьта технически специалисташи боахама кулгалхойи — гIулакхерча моттигехи. 100 эзар йох бахача городашка 150 депутатах баркI, ийс цкъаза итт мара сессена лаьрах цун тешам болавахи Совета штатни болхлой а хила дIаоттам, шига ба исполнительни комитета председатель. цун ши заместитель. секретарь. исполкома моттигерча управлений отделий кулгалхой.

ХIара хIидаина цхьаьна хаьржахой гIайбаран кан-хенналье (шера шоззачул кIезигагIа йоацаш) харжархошта хьалхашка отчеташ теларан. хIаьта миттта сессия йолча. отчеташ телоча. исполкомие гIулакхашта хIа-юха ухача. массазарча комиссий заседанеш йолча хана а депутаташ мукъьабоалийт массаза а бена балха декхарех.

Предприяте, учреждене цу юкъа юкъера ялайя тел царна, хIана аьлча «паччахьалкхено йоакхо езаш дола хIамаш» депутато мах боаша декаль.

ЭФФЕКТИВНИ ГIУЛАКХАШ ЧАКХДОАХА МОТТИГАШ

Советски паччахьалкхено депутата гиравти, ду цо чакхдоахача гIулакхашта дукхьие цо хилийта.

«Депутата бокъо я, — йоаз везона тIа, — паччахьалкхен органий, предприятий, учреждений, организаций кулгалхошка гIулакхаш тIаьча кхьча налан гIехьа ца доахаш тIаьннийта...». Депутата запрос юнйга дIакхьача, оттаьча декашка лаьшеш йола информации объяснеш кийчъо цуна моллагIча кулгалхочо. хIаьта юридически учреждениеш цу хана правови iешнайте хьелаш телараш е хале дIеотт.

ГIулакхаш тIара вах. — доахк дIахо, — лекхарийле ба гражданий бокъонаш закона хьаштайла толладаь депутато гучаяьха моттигаш хы тIехьа ца йоахац ийс алабах хIалха а фехе бараш бакхтокхьаь оза а.

«ЛоархIамегIтрча дешнех хьаьа депутаташа еннача предложенешка хьажа еза, — йоах законо, — йоагI-йоагIаш йола Советий исполнительни комитеташ, министерствайн, ведомствайн коллегеш, Министрий Советаш, Лаккхехьарча Советий Президиумаш». Депутат герказ ца веш е цунна нийсъостал ца деш Iеймачоа дисциплинарни бехк бу шийгарна гIулакхах тIера ца дIадаккха а таргдуш.

КОЛЛЕКТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТЬ

Доллача хIаманна депутата хьаллле делаш эгара хьалха накказашка а (хIара округа хоржамаш хилале хьалхагIа кийчдина долча дIадехарий вереченъ) цо дамие геркалъешна гулъешна йолча общественни миеннга а хьежжа.

Хоржамий округа моллагIа проблема моллагIча инстанце хоашаш хилча решающи голос а цун.

«Депутата бокъо я, — йоах законо, — Советага дуаддета депиян уттаде, сесседен, пореслах, дуцц оттадьча хьажара ворилках цар маIлийхи дальш. Советашка хIагIеххила органий персональни составах а хоржаш, Совето хьожабеш е чIоагIбеш болча гIулакхаш тIарча наьха кандидатурех а лаьна предложенеш тела...»

«Къахьегамхой депутатий Советаш» яхача журнало йоалаьча данненашка хьежача, совхха крайн, областий, городий, юртий депутаташа вIашн дата а буьлаш къоастадаь 86 эзар доаь промышленность, юрта боахам, гIишлошъелга, транспорт. бусьэш дегIакхуьаре перспективашта доагIаш хинад. 49 эзар халкъа образованеги культурни гIулакхашца. 26 эзар — паччахьалкхен торговли, общественни ихача. бахача наха битовой гIулакхаш делга ергадоахаш тольарай ях база моттигаш тоярай, 31 эзар — моттигашна социалистически законность кхоачашъеча тIахьожам лоаттабара, 4,5 эзар — хагирхошта коммунистически кхетам балара.

Кхьча темашца аьлча, шоай регионаш дегIайоалера хертара лостамаш белгалдаьд депутаташа, хIаьта сессеша, цу тайппара, граждании вахара хIеттам дийцах.

ШОАЧТА ЛАЙНА ХИННА 25.000.000 ГIОНЧА

Нагахьа сейна оврцдоахаш бола хоам кхаьчача депутато тоди паччахьалкхен органий, предприятий, учреждений, организаций бола, шай хьаштдолча документашка хьажа бокъо я цун. Къахьегамхоша дIадахарашкен шейна гучаяьккараикен хьежжа цун бокъо я гIулакх доазаш йола коллективни инспекци хьожаийза ерг ца хилар Советен цун организацина гIоала чакхдаькха.

ДIадахача шера, парламентски статистика хаинеегIа, моттигерча Советий сессешка ла а дийгIад, цуйна а цийнал депутаташа хьаьа сагогаргIа йолеа запросашта кулгалдеча гIулакхаш тIа болча наха хийта 39 эзар совгIа жоп отчети.

Депутатий Советаша хIанз моашта гонахь кхота а ваь шоай гIулакхий сферайе юкъеэзар 25 миллион активист. Уж ба тайп-тайпара профилаш йолаш бола специалисташ, массаза а ялар ма, йоккха вахара опыт йолаш бола нах. Даим хул уж коллективни тоххамаш леча дакъа лоацаш; царна хетараш а чулоацаш массазарча депутатски комиссей рекомендацеш — шоаш хьожадьча паччахьалкхен органашка кхоачашде декхарийла дола документаш. Дукхьал из актив я къонача винаний кор гIортолга а хиле дIаоттар, хIана аьлча хIара хоржамашка ийсса ахам хIано ялах ньле керхайбах Советий составаш.

Валентин ЖАРОВ,
АПН [illegible] [illegible].

КОСМОНАВТАШ БОЛЧА

12 октябре Ю. А. Гагарина цIерагIча космонавташ кийчбеча центре хилар Ирана шахиншах Мохаммед Реза Пехлеви, шахиня Фарах Пехлеви, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный.

Звездный городоке дIачуводдача латтача ваха тIа агIа Иранеи СССР-еи паччахьалкхений байракхаш, маршала дешаш тIадола транспаранташ доахк хьалтеха.

Космосе кхаьчача сага гонахьара сурт оттадаш мозаичен кертиндаш скульптураш йIоаххала хьалъоттаьь латтача аллея гIолая хьабоалаш хаьний. Ирана шахиншаха рапорт лу СССР летчика - космонавта, шозза Советски Союза Турпала эпише инералмайора В. А. Шаталова. Везача хьаьша дIабовзийт космос карлерзаь советски космонавташ А. Г. Николаев, Г. Т. Береговой, В. В. Николаева - Терешкова, А. А. Леонов, Г. С. Титов, П. Р. Попович, Б. В. Волынов, Е. В. Хрунов, В. В. Горбатко, Г. С. Шонин.

Космонавташ кийчбеча центрева Мохаммед Реза Пехлеви, Н. В. Подгорный Звездный городоке бахар.

Ирана шахиншах Мохаммед Реза Пехлевея Н. В. Подгорнея зизаш дехкар эгара хьалха космос хьейиллачоа — Гагарин Юрена дегIача памятника хьалхашка. Из дагаеха, цун сийна йист ца хулаш латтиа минута ьыккхар цар.

Цул тIехьагIа шахиншах Мохаммед Реза Пехлевия Н. В. Подгорныйи космонавтика Музеера экспонаташ Ю. А. Гагарина мемориальни кабинетагех хьежар. «Хоастам хилба цIи цIаккха йожаргйоацаш волча турпалах», — сийлахьча хьаьшаша йоазон дечи Книга тIа цу тайпара йоазув дир Ирана шахиншаха.

Н. В. Подгорни КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, Советски правительства цIерагIа дег тIара маршал делар космонавташка. Советски Даьхен сий доахачеи дунен Iилма дегIакхуьлача дикха дакъа лоацачеи шоай турпалча къахьегама цар дIахо толамаш далар лоаш лоаца бахкхар цара.

Мохаммед Реза Пехлевиеи Фарах Пехлевиеи кхьана Звездный городоке хилар шахиншахана Советски Союзе бахка иранскн паччахьалкхен дехьагIаш.

Звездный городоке бар миттта СССР оборона министр Советски Союза Маршал А. А. Гречко, СССР оборона министра заместитель авиаце-маршал П. С. Кутахов, Иранерча Советски Союза посол В. Я. Ерофеев.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

[illegible] Грозненски районе Первомайская [illegible] Торшин дукъ тIе латт.

[illegible] Минеральни-1 [illegible] Минеральни № 2, 4, йолча [illegible] Старогрозненски бурулеттатча [illegible] Попов Михаилан цига этара [illegible] Михайлен бригадеш.

№ 2 йолча скважине токхаш хьула буруш 3732 метр кIоарга чудахад, хIьта дукха ха йоццаш бурун тоха йолаенна № 4 йолча [illegible] коллективе хьалхарча [illegible] метра тебеан графикад 4 [illegible] бурун теха йоадаш латт.

Хьи-Корт буруьлеттарий шIалга тIа хьалтеха доаллача плаката тIа яздь да: «Пятилетка йоллагIча шера 3450 метр кIоарга бурун тохаргда».

Из доахар мишта кхочашду уххаза? Цу хьакъехьа къамаьл даьдар са сменин мастерашца, буровой установка партгруппоргачи Сопорцов Юреца. ЭIаннгача саго цIагIа чувийхар. Вийсанна [illegible] даьттича тайнара бIеха [illegible] я хихаш яр из.

Сецоса къамаьл дIадоладелехьа буровой журнала тIа сменагIа баьча балхах лаьца йоалла да. Цу тIа дIаяздир бурун 3316 метр кIоарга теха даьннилга, тIаьккха шоаш тIеийца социалистически дехкар кхочашдеча хьу е мел бурун тоха деза-хьагI дехкар аьнна, дегахьа ларкIа волавелар со. Аз ейа уйлаех санхийнача буровой установка начальника, коммуниста Шулинин Георгий Александровича хьалар:

— Социалистически дехкар кхочашдара кхы а 134 метр бурун тоха мара дезаш тха. Из а сихе теха доаккхарга бригадею хIанз [illegible] боле 5 доаккхар обсадни колонна [illegible]

— Октябрьски цIей хьалIеотталехьа дош кхочашдара мел [illegible] доллаш да, лакхе [illegible] доацаш хьалхоаче. [illegible] бурулеттачен вышкомонтажни бригадаша шера Октябрьски революцие цIей хьатIаоттале кхочашдеш дехкара тIаьхех дахкжкерал хьаг [illegible] къахьегаш болча нар шоай [illegible] задани хьаралом, — аьнна почальника яхар баьху партгрупорга Сопорцов Юре.

Из аьнта хьа в довгIа, хIаьа [illegible] бригада коммунистически къахьегама коллектив ха сий [illegible] Коллектива [illegible] Цу бехк беш ба эгара [illegible] участкашка. [illegible] Юрий [illegible] Шулинин Георгий — установка начальник.

Шоай [illegible] Цукунна [illegible] ииха а дика е ше гIулакх коммунистий бIарчкIаьра [illegible] Кхаьстка терках деладу партгрупна начахьалкхеп шей кхочашгьара, социалистически ях доаттара, коммунистий парте [illegible] политически дехкар вIашдIехьданахара, иштта дукха а хIадола [illegible]

Сентябрь бетта планагIа 300 метр кIоарга бурун тоха [illegible] тIаьхьлейта коллектив, хIаьта тIехьар 327 метр хилар. Бурун токхаш сихха, [illegible] дIахьайтар, долатех бiеха пайда эцар баьхк доашш духхьал цхьан бетта 6000 сом ахча кIодо [illegible] ду баьхкаб бригада.

Шийна [illegible] общественный дехкар [illegible] хьалхаве [illegible] а коммунистий [illegible] Михайлетта [illegible] йоацача этара сменагIа волча гIулакхайта тIадерздеш хьош е за партгрупорг Сопорцов Юрий. Дукхе за ед из комсомолера парте хьегулийна.

1964 шера г. Грозненера № 56 йолча школа бархI класс чакхъяькха хьаьча межгдаьтта техникуме деша а этта 1968 шера тажина диплом хьаза ю. Цу шера Старогрозненски бурулеттаршица ца бола бе валаду. ТIаьха Советски Эскаре гIулакх деш хилар. Цигара кIаьвенача тIехьагIа юха а ше хьалха хиначча бригаде балха этта. 1971 шера балхах дика ка йоалаш воле комсомолец парте дIаэц. Юре сменин мастерала болх бу цхьа шу мара даь, вIаьта а йоккха практически опыт йолча мастерашна Лопатин Иван Николаевичаца, Доккушвей Абсава, Юнин Викторпа [illegible] ду бола цуй.

Шоай политически знанеш лакхъо къонача вожака марксизма-ленинизма сайрийнарча университете, хIаьта цушара къона авкъостий довшш ба сойрийнарче школашка, техникумашка, институташка.

ХIанз коммунисташа беш бола боргига организаторейи а политически а бола тIаийца социалистически дехкараш толанца кхочаш а даь Октябрьски цIейнее СССР-а Нохч-ГIалгIайчен автономия хьаяь 50 шу дизара сийна къахьегама совгIатаеш шийхара тIабераббаь ба.

А. ТИЩЕНКО.

Хьалха латта коллектив

[illegible] Грозненски [illegible] комбината [illegible] коллектив [illegible] промышленноста болхлой [illegible] 443,3 [illegible] 3 бIаь [illegible]

[illegible] ейкъестаца шушашка чуйотташ а. Дукха ха йоацаш цу химика оттадий этикетировочий керда автоматаш. Из балльаш дохаш хьалха санна шушаш йолаш моттигаш вийслац, хIаьта этикеткаш а цIена хул. Хьалха дуккхача наха беш хинна болх хIанз браковочни автоматаша бу. ХIора автомата юкъа цхьацца браковщих нара хила везац: кIеззига хиццца а шуша бIеха хилча из къаьгга хьаькаш браковочни автомато, тIаккха браковщица сиха юстара йоаккх брак йола шуша.

Цеха болхлоша ухх шера карара ца йоалийташ ледаю комбината карара - кара-тела цIе байракх. Къаьстта дика къахьегарца белгалдбаьккхаб цига йоакхагIйола химик Лукьянченко Людмила, шушанистии Пивоварова Валентина, Федотова Александра, болхлой Мельникова Зинаида, Олейник Вера, Дукузова Зудь, Юсупова Банаш, кхыбараш. Цар цхьаь сменин нормаш даки 120—125 процент кхочашьо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДОАГIАШ ДЕЙНА СОВГIАТ

Укх шера кхоалгIча квартале дальхача къахьегама толамий итогаш ювул тIехьагIа КПСС Ньсарен района бюрои райисполкомен решенегIа завода маьхх ейа завод коллектив района сийлен Доска тIа яьккхай.

КарагIдьенначох кхочамбаь а ца Iеш СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу дузеча юбилейн сийна шоаш тIаийна социалистически дехкараш толамца кхочашдара къовсам лоаттабеча предприяте коллектив товарни продукци арахецарен чухие реализаци ярен 9 бетта план 112,7 процент кхочашъяьй, хIаьта къахьегама оссарле даьдара задани 110,4 процент кхоачашъяьй.

ТIаийна дехкараш толамца кхочашдеча хьинаре даькъа лаьцар бод хьувча Мальсагова Радимхьаь, болхлоша Колоева Тамарас, Гапархоева Зинас.

Н. СМИРНОВ.

КХОАНА-КХАЧАН ПРОМЫШЛЕННОСТА БОАХЛОЙ ДИ

ЦIЕЙ СИЙНА

[illegible] промышленноста болхлой [illegible] шурий комбината [illegible] Шурий продукци [illegible] 100 процент. Къахьегама оссарле лаккхьара задани 12,5 процент тIехкхочашъяьй. Низаш довгIдоагIача дIаоттадаро, юолха профессеш Iомаяро, вIаши гIо-йокъостах даро йоа хилийтай хача продукце сорташ дикка алсандаха, хIаьта ца бальйи долаш ийс бетта тIъе эзар сома пайда бийб.

Республике этара йоккхагIйола предприяте я Грозненски шурий комбинат. Из бехк бе йолаеннача хьалхарча шерашка цо чакхъяха езаш оттабаь шурий боараш дешкор бийсаннеч 25 тонн яр. ХIанз пхийтта шу гаргга ха яьннай из болх бе йолаенна. Цу юкъа дукххаза а дIахо хьаьвеш, реконструкця еш хьанхай завод, хаддаша лакхлуш хиннаб цун йа. ХIанз денией бийсаннеи 150—160 тонн шурий чакхъяккха йиш кхоач комбината коллектива.

Масса тайнара шурий продукци я уххаза хьаеш. Хьаеча хIаний ассортимент шовзткъа гаргга дIа йолаш я. Укх шера шурий керда тайнаш арахеца йолаеннай комбинат. Вахача ала этара [illegible] Бакъа [illegible] заведа коллективо. Цу гIулакха балха оссарле лаьха йола керда оборудовани чу а оттала кийчъля цехаш. Аьча кхачам ба укх рIаххьарча шие шера цехашкеи участкашкеи 800 эзар соми маьхъ керда оборудовани оттаь хилар. Цуьнах а цхьан [illegible] шуро баккашка 30 тонн шура чуйотташ болаш ии латаш, 250 грамм чуйодича пакеташка кIоад чуекха автомат, кхьахта пакеташка шура чуотта ши автомат, сахьата 10 тонн чакхйоаккхаш йола керда оттаь пастеризаци - шелъеш йола установка. Шерьчий чуоттаь хIама гIораю камера. Дикка лакхбаьб компрессорий цеха ниэ. Укх шера хьаьтаь а аьнна болх бе йолайолийтаргIолаш я 118 квадратни метр шура чу йола ша бу керда камера. Цо нии хулийтарге кхы тIа а 24 тонн цIенача шурий продукце чулоаттде.

Укх сарьга технически мероприятешн чакхьяхарах хIамашка чуэтта продукци ер шу хьадоладелча дева 20 процент дукхагIа хиниай боакхарчул.

Комбинат технически кийчъяр[illegible] специальни образовани йоаца бола нах уннийбаьхе. ХIанз цига къахьегам из лаккхара образовани [illegible] образовани йолаш — 25, специальни школашш училищаш [illegible] — 75 саг. Дукхача [illegible] техникумашкен дешарца цхьана тар а беш бу болх. Иштта [illegible] знанеш лаккхьараки коммунистически [illegible] производстве хьалхалаттараш, [illegible] Царна юкъе — наладчик Бойко Иван Семенович, Савченко Василий Иванович, Донад Владимир Кононович. Цар [illegible] 70 сов рационализаторски предложени я.

Къахьегаме хьенхи тея коммунисташа электромонтера Терезов Константин Васильевич [illegible] цеха мастера [illegible] Ахирхана, [illegible] цеха йоаккхагIйолча мастера Амжадов Баудин Бахановича, дукахача кхыбар.

Укх къахьегама толамаш дIахо йодача хьа кхы а тоалош кийчдеица Нахьабаха дерхI комбината болхлоша СССР-а халкъий доттагIаш юбилейне Нохч-ГIалгIайчен автономе доача дIейнаш.

Я. БУНЕНКО.

ЧАМ БОЛА КХАЧА КИЙЧБЕРАШ

СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу дузача юбилейнга совгIат кийчдара хьинар ойдаеяна къахьегаш ба Грозненски маьхх ейа комбината болхлой. Дикача къахьегама толамашка нахьабаьхкаб укх кхачан промышленноста болхлой дезача цIейна. Товарни продукци арахацарен продукцие реализаци ярен ийс бетта план ханал 9 ди хьалха кхочашъяьй яр. ХIанз укх бетта тIехьарча декада чотах продукци арахецаш - ба комбината болхлой.

Ер шу доладелча дена планал совгIа ара а хийца реализаци яь маьхх-булочни изделеш 172 эзар сома маьха я, тIаийцача социалистически дехкарех планал совгIа арахеца езаш хинна продукци 90 эзар сома маьха мара йоацача. Къахьегама оссарле лаккхьара чотах арахеца продукци 5 процент дегIаеннй.

Материальни къахьегамен ресурсаш кхоара, производства эффективность лаккхьара тIехьа къовсам лоаттабарах пачхахьалкхена пайда бара план 107 процент кхочашъяьй. Укх шера кхохьад 57 тонн хьоар, 75 тонн ус[illegible] 22,5 эзар киловаттсахьат электроэнерги.

Комбината болхлоша тIагIортта къовсам лоаттабу арахеца продукци дикагIа хилийтара, арахецара продукце ассортимент шерьяра. Комбината коллектив цу дехкарех толамца лоархIаю. Дийнахь а бус нахаддаш комбината ковра арахьа хоза хьаж йоагIача, чам болча маьккхах, булочни изделеш этта машинаш. Гордерча а республикерча а торгови сетанца дIакхоч бIаь тонн гаргга маьхка-булочни изделеш.

Укх юбилейни шера керданаш продукце ассортимент шерьенна тха комбинате, ер шу доладелча дена керда арахеца йолайй «сдоба витая» яха маьхк, «снежок», «веснушка» яха бункешаш, дикка тIаленний вафельни изделешта расфасовкн елга.

Кхачан промышленноста болхлой [illegible] белгалъяьнна я А. С. Сорочешко керте латта маьхх ейа цеха коллектив. ХIара [illegible] совгIа ю арахец бархI тонн маьхх.

Укх толамаш доахача хьинаре [illegible] мастерша [illegible] за шаттарна В. И. [illegible] Е. П. Латыша, А. В. [illegible] Д. Гейбрас, А. [illegible] С. [illegible]

А. ТАРАКАНОВ,

[illegible]

ТОАЕ ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА

Укх деношка КПСС обкома политпросвещение ЦIагIа «Знание» общества республикански организаце II пленум хилар. Цига дийцар «РСФСР «Знание» общества V-ча съездаи Ерригсоюзни «Знание» общества VI-ча съездаи итогаш Нохч - ГIалгIай организаце дехкарехь» доьла дош. Цу хьокъехьа доклад йир «Знание» общества Ерригсоюзни правлени члена, Нохч - ГIалгIай организаце председателаш Р. П. Дулерайша.

— Укх шера шай бетта г. Ленинградa РСФСР «Знание» общества V-гIа съезд юнь бетта г. Москве Ерригсоюзни «Знание» общества VI-гIа съезд хиннай, — боах докладчиха. Укх съездаш юбилейни лерхIа ба, хIана аьнча укх шера 25 шу хизад «Знание» общество Ерригсоюзни организаци вIашагIъелла. Цу юкъа вай организацие баьча балха боагIача тайнара мах баьб Коммунистически партей Советски правительствах. РСФСР «Знание» общества V съезде къамаьл даьча КПСС ЦК Политбюро члена, парте ЦК секретара М. А. Суслова а СССР Лакхехьара Совета Президиума шIенагIа «Знание» общества Ерригсоюзни организацена Ленина орден елар.

Съездашка ейча отчетни докладдаш тIа, КПСС ЦК секретара М. А. Сусловен делегаташа даьча къамаьлашка,— цу съездашка тIеийхаьча сецамаш тIа хоадамболаш белгалбаьккхар «Знание» общества балха берриге чулацаман КПСС XXIII-ен XIV-ен съездий, КПСС ЦК Пленумий решенешка, 1969 шера Москве хиннача коммунистически болхлойи партей халкъашта юкъерча совещание материалашца, «Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу кхедарга» йолча КПСС ЦК тезисашна, «Советски Социалистически Республикай Союз хьаь 50 шу дизарга кийчо яра» болча КПСС ЦК сецамца, иштта парте кхыча лоархIамеча документашта яхха бухьабеша кхоннилга.

Цу съездашка шиттара тергам тIабехийтар лекционни пропаганда дикал тоабар, цун Iилманашльдий боарам лакхбара, эффективность яхра дешашта.

Докладчика а кхул тIехьагIа къамаьлаш дахьар а СССР-и Нохч - ГIалгIайчен автономия хьаь 50 шу дизара кийчо ейа республика лектораша а шерра даьха доладаш хинира белгалдаьккхар, «Знание» общества республикански отчетни - доржаний собране яь критика хийса кхета а яь нах дIезиг - духха тоадьад КПСС XXIV съезда материалашта, цун тIехьагIарча партен Советски правительстван лоархIамеча документашта пропаганда сага.

Соахкарчул дукхагIа йийшай лекцеш КПСС а СССР а истореи лаьца, иштта философе, Iилман коммунизма, политэкономе дешех а. 1971 шера хьалхарча ах шера цу тематиках 8224 лекцеш а хиннай, хIаьта укх шера пхи бетта йийшараш 1709 лекци дукхагIа хиннай. Иштта тIех а Iилман коммунизмах, правах, медицинах, педагогиках, литературах искусствах а лекцеш. Ерригаш цхьана хьавйцача болла хьалхача ах шера йийшачул а эзар лекци дукхагIа йийшай 1972 шера ала бетта.

Шоай болх дикка лабаь Заводской, Ленински, Грозненски, Шелковской, Наурски, Сунженски, Гудермесски организацеша.

Дика вIашIехьдьенхад лекторски кадраш кийчъяра лекционий пропаганда эффективность лаккхъяра гIулакх Заводской районе. Цар болх къаьстта белгалбаьккхар «Знание» общества республикански организацие экономически знанешта пропаганда яра йолча Iилман - методически совета председатела С. П. Варламова.

— Шоай болх дикка тоабаь цу района «Знание» общества юкъарчи организацеша. Укх шера юкъарчарна организацей председателашта лекторашта дахкIа 4 семинар чакхъяьккхай, 6 Iилман - практически 4 методически конференцеш хьй. Хаийхиннакъа чакхйоаш правление пленумий президиума заседанееш. Цига хоадамболаш дийнад СССР-е Нохч-ГIалгIай автономия хьаь 50 шу дизаца, тIехьагIа къархьаш мелабаш алкоголизми духьала къовсам боаржабара КПСС ЦК, Советски правительстве сецамаш кхочашдарна дуазденнача гIулакхашта пропаганда яра гIулакх. Районе дукхьал СССР-е Нохч-ГIалгIай автономен 50 шу дизара хетаь 1000 лекци йийшай. Иштта нохагIа я кхыча лоархIамеча темех яь лекцеш а.

Къаьстта дика латт уххаза экономически знанешта пропаганда яра гIулакх. ДукхагIа даькъе хьалхе цу гIулакха лакхIа кхочаембелаш дика кийчаь пропагандистски кадраш хилийтах керачена хIама да из. Из але йоац из Шалья района «Знание» общества организацех. Цига ледаре латт экономически знанешта пропаганда елга. Тоьлаш бац пропагандисташ. Иштта хьал этта Ачхой-Мартана, Нохжай-Юрта районашка а.

Гулбеннарий теркам тIаозаш къамаьл дир пленуме Ерригсоюзни «Знание» общества VI-ча съезда делегата А. Х. А. Саламова. Цо керттерча даькъе республике дийна духьаллара пропаганда яра гIулакх вIаштIехьдаккхарах дийцар.

Укх шера атеистически пропаганда шерагIа йоаржаьлгея дIаяхача заман тIехьайдаса гIулакхаш ледадеринца лоаттабу къовсам чIоагIбьялге, белгалдаьккхар оратора. Цу гIулакха тIаберзабаь бар соахка сентябрь бетта парте Нохч-ГIалгIай областной комитета бюро тIаийца сецам, апрель бетта «КПСС XXIV съезде решенеша хьежжа идеологически бола дIаэо тоабара областной партийни организаце дехкарех» КПСС обкома пленуме дийна доша.

— Цхьабакъда из аьтта даде а цхьайолча вай районашка шоай гIулакхаш чакхдохаш а мурдий тоабац, — боах воа. Саламова. ХIаьта цар ледаду аулаше гIулакхаш ишанта гушие а ух юха из токхаш Iеш бола коммунисташ, партийни, советски болхлой вайна юкъе болаш ба. ХIаьта вай цхьайолча юрташкарча белхтоидчамача кулгалхоша мурдий га лаха гIерташ маттагаш а хиннай. Цу дьаладаьа вай кагирхоех цхьадола дакъа дьалх гешарий IоаткъачекIал нийслу, ух кард йоакъа болх бар.

Юбилейни цIейнта кийчо ярча республике духха мероприятеш чакхйоах бахача вала интернациональни хьетам балара тIаврзаь. Оратора яхахо, из боах айхха дийна духьаьла еча пропагандица бийза беш хилча пайдонегIа дургба. хIама аьнча шай къан тIех дарахIаеца, кхалхьешта юкъе [illegible] гувалла предрассудкаш дийн лерде доахулаш а.

Вай хIандаща лелабьеча атеистически болха тIа лейра тергалбацар ставропольски сектанташ, хIаьта укх Наьсарера БатIал-Хьажий мурдаш санна хулаше бе. ХIанз хьагIаттаб маркий бутт. Цудухьа укх деношка къаьстта боаржабе беза атеистически болх.

РСФСР «Знание» общества V-ча съезда делегата, профессора М. П. Грищенкос лекционни пропаганда вахарца яхха цоаьн лелле еэ, яьлар.

— Къаьстта уьла тIаккийта езарте хIара лекци идейни чулоацам болаш, производственни заданеша социалистически дехкараш кхочашдара коллектив чакхдахача практически гIулакхашца айхха юкъаелла хилийтара. Из деш йоаначи лекционни пропаганда эффективность лакха хургьа.

«Знание» общества Наьсарен районни организаце лектора, хьакархочо Р. К. Хамхоевас дар къамаьл дукхагIдолча даькъе интернациональни хьетам балара беча лекционни балхах лаьца дар.

Ерригача юкъьаныарча организацешка из болх лелабара перспективни планаш оттаьй. Районни культура ЦIагIа болх беш я интернациональни доттагIала университет, ерригача организацешка хьаккхоьл СССР-а Нохч-ГIалгIай автономия хьаь 50 шу дизара хетаь общественно-политически чтенеш. Дукхьал цу дени хетаь районе 433 лекции доладаш йийшай.

Наьсаре дика боаэаш а сий деш а ба лектораш: Л. И. Финогенова, С. М. Арсельгов, Д. Ш. Веремханов, Ф. И. Маранева, Б. О. Гайтов, С. Л. Плиева, дукхаа кхыбараш.

Лекционни пропаганда еа цхьадола толамаш дахьа дале а кхочачамбовцераш кхы а кIеззига дец. ЙоагIача тайнара дукха дц экономически, Iилман-технически, естественно - Iилман тематиках оша лекцеш, лерттIа пропаганда яц юртбоахама знанешта. Хьалха латтарий опыт йоаржаяра хайра хIама дац Грозненски, Нохжай-Юрта, Советски организацешка. Лекционни пропаганда яра болх бIарча хьайийча шоай бола мелбьаб Ведана, Октябрьски районни организацеша.

Вайча социологически тохкама хьакъехкад лекционни пропаганда влиени дIа из кхочаш республике кхы а дукха нах бусалга. Цу деррига вайгара дIалех лекционни пропаганда шерьелга. Цхьабакъда цунна цхьана еша лекцей чулоацам а идейни боарам а лаххбаьза баргбац. Хоаш да, из гIулакх цхьайолча районашка, къаьстта юрташка ледара латтага. Цига кIезига ю лекцешта рецензеш. Лектораша йовкъостала непаттача материалех боагIача тайнара пайда эцац. Къонача лектораша методически йовкъостал деда вIаштIехьдаьнкхалац.

«Знание» общества организацешта хIама хьалхашка латта нагара лоархIаме дола дехкар партийни организацеш идеологически дехкараш кхочашдеча хьинаре йовкъостал дела да. ХIаьта партийни болхлой а лекторий а керттерча гIулакх — КПСС XXIV съезда решенеш кхочашдьара къахьегамхой оарцагIбахар, хIара сиг коммунистически хьетам бола хьалккхевар, СССР-а Нохч-ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу дузаш шоашта хьалхашка латта а идеологически практически дехкараш дикка кхочашдезахIадандар.

Укх дехкарах кхочашдеча хIаддаш сецам тIаийцар пленума.

С. МАЛСАГОВ.

«СЕРДАЛО»

ВеIа еаь 14 октябрь, 1972 шу.

Хьинаре къахьег

Грозненски макаронни фабрика коллектива ийс бетта задани 104,6 процент кхочашдийр, планал тIех 130 тонн продукци арахийцар. Къахьегама оссарле лаккхьара план 104,1 процент кхочашдийр. Кхы а доккхагIа да Батраева Раиса Георгиевна начальник йолча [illegible] палочкаш ейа цеха болхлой производственни толамаш. Юкъера лаьрхIача бетта план 135 процент кхочашдеш хьайоагIа из. Цун дукха тIехьайнсац Сеоркик Нина Николаевна керте латта макаронни цеха коллектив а.

Социалистически ях теламаш дахарах фабрика коллектива дуккхаза а ейнай тайп-тайпара сийлех грамоташ, карара кара тела цIе байракхаш, ахчан премеш. Цунна ейнай коммунистически къахьегама предприятии яха цIи.

Республике къахьегамхоша макаронаш, вермишель, кхыйола хьоарах яь издилеш арахец фабрика болхлоша. Деррига тхьо тайпа а ух. Уххаза хьаьь продукци цIаккха а йиеаш юга из еш, раьза хилий дIаэц из бахачь наха, бархал йоах из хьеаранта.

Кхьоча тайпара хила а йиш яцар. хIана аьнча фабрике болх беш бола кхалнах берригаш а хIапа бац аьнна коммунистически къахьегама ударницаш ба. Сий деш цIи йоахк фабрике хьажкIий мишах палочкаш ейа цеха расфасовщицай Пугачева Галина Ивановнай, Булгакова Татьяна Артемовнай, упаковщица Левчук Анна Захаровнай.

Белгалбаькна дика болх беш хьабоагIа макаронни цеха прессовщицай Миллубаева Зара, Оварова Марем, резчица Кутигина Нина. Дукха ба уххаза шиь-кхоъ професси йола а ший - кхаь стараха [illegible] Цхьаъ ханна кхаь станока тIа болх беш а прессовщица Ткачева Люба, сушильщица, дозировщица, прессовщица болх дика бовзаш ух гозаллаш йоахкаш [illegible] [illegible] Лиля.

Массаза шера [illegible] ух теламаш доахаш хьайоагIаргъяшдар фабрика коллектив цун болхлой хIоаргга коммунистически сакхетам болаш а йоккха къахьегама дисциплина йолаш а болаш. Фабрика партийни организаце боккха теркам тIабохийт болхлошта юкъе беча политически балха.

Боккха теркам тIабохийт боллой политически дешара. — Тха фабрике болх беш я политически дешара ши школа. — йоах парторганизаце секретара Семенова Мария Александровнас, — марксизма - ленинизма школеи экономически школеи. Тха деррига болхлой — коммунисташ а парте болцараш а политически дешара системах лаьцаб. Занятеш а фабрика экономикацеи нахарцеи юкъарчах доацаш юзаш. Болхлой хIаккхетабу продукци дикагIа а дукхагIа а яккхара вичох.

Шерра йоаржаьй болхлошта юкъе СССР-а Нохч - ГIалгIайчен автономии хьаь 50 шу дизара сийна йола социалистически ях, шоай тIаийца дехкараш толамца кхочашду.

Ю. ЮСУПОВ.

ВОЛГОГРАД. Уххаза укх деношка Сталинградски битва ветераншад вIашагIбеттаду [illegible] [illegible] партизанашка. Деззоа дехьара [illegible] деза гIорт цу лорача шера [illegible] тIабе

СЕНАХ ЯЗДУ РАЙОННИ ГАЗЕТАША

«[illegible] БАЙРАКХ»

[illegible] укх [illegible] районе [illegible] на. Цар тIехкхоачашъяьй пачхахьалкхена дулх дIадалара ийс бетта план. ПланагIа 8700 тонн дIаяла езача дIаеннай 881 тонн. Иштта тIехкхоачашъяьй бахча бахтаре дулх хьалцаре [illegible]

Укх шера 5000 хьайба доал дегадар совхозе. [illegible] ух доалладеш хинаб опыт йола савганаш Ш. Туршин, Д. Мациев, С. Алмазов, А. Ахиев, кхыбараш а. Дика гIулакх даьх цар хьайбашта, [illegible] лаьрхIача дейбус 500 грамм тIакхийтай, план 450 грамм йолча. ХIанз хьайбаш доалдашкара кхыечанца цIакхувлаш латт.

«ЛЕНИНИ [illegible]»

[illegible] латт

УРУС-МАРТАНА района «Красноармейский» совхозе хьаьмIаш чуйцаш йоалаш латт. ХIанз Ш. Асхабова [illegible] кхай тIаьна [illegible] шIаш чуоедгн я йиь комбайн, хIара гектара тIара йоал 30 центнер.

Къаьстта дика къахьег комбайнераша А. Моргалова, Ш. Атиева, А. Анадова. ПланагIа дийнахьа кхаь гектара тIара хьаьмIаш чуэца езаь царех хIараша «Херсонец» яхача комбайнаца 4,5 гектара тIара чуэц. Укх шера кхо бIаь гектар сегIа хьаьмIаш чу[illegible] совхозе.

«ТЕРСКАЯ ПРАВДА»

Балхаш [illegible] гIа ду

УКХ ДЕНОШКА балхаш геттара сихденнад Наурски района «[illegible]» яхача совхоз [illegible] Цхьудла сихагIа комсаш чуийца яхара барцагIбьяннаб ух. ТIехь-тIехьагIа хилду балха темаш.

— Деррига балхаш комбайнсагIа ду, — яхаш дуьц совхоза [illegible] М. Маринин. 247 гектара тIара хьамаш чуийний. [illegible] Э. Наимрова, М. Таранова, С. Богаева, З. Мусаева, [illegible] а.

Комсаш хьалха йоаллаш а [illegible] ХIанзе [illegible] 60 гектара тIара [illegible] Укх деношка [illegible]

«ЗАВЕТЫ ИЛЬИЧА»

Ха хила йоаш

ХIАНЗ, ха дика латтача хана, кхачнара балхаш дика [illegible] гIерташ къахьег Грозненски района «Юбилейный» яхача совхоза къахьегамхоша. Хьатта балхаш а гIурахь йо культураш дIаюаш а баьх болхаш механизатораш.

Хьалта оахача хьинаре къахьег тракториста А. Панкова, А. Гончарова, С. Бачаева. Яхье баьнпаракта хIалханоагIа А. Гончарова. Шера 5 гектар йоача цо дIара [illegible] гектар [illegible] Цун трактора тIа агIа вIе хьиппел.

Культураш дIаюаш ши агрегат я уххаш. ХIанзе 900 гектара тIа [illegible] СоагIагIа 30—35 гектар дIааь механизатора И. Вашнерске. Цун портрет совхоза къахьегами сийлен Доска тIа хьалтеха доал.

«КОЛХОЗАН [illegible]»

[illegible]

ХЬАТIАКХАЛЬЧАЙ тхьамка [illegible] этара [illegible] йола тха Ведана района Кирова цIерагIа колхоза М. Абдулмеслова кулгалхо бригада [illegible] тIехьадьлакхад тхьамка чуэцилга. Укх деношка къаьстта хьинаре къахьег колхозхоша И. Ташкаева, И. Арсамесова, И. [illegible] кхыбар а.

Тхьамка [illegible] СССР хьаь 50 шу дуза да хьатIакхевчаш пачхахьалкхента тхьамка дехкара план кхочашдаь.

«СТРОИТЕЛЬ КОММУНИЗМА»

[illegible]

IА ГАРГА ше гIоре болхаш [illegible] дукагIа кул колхоз [illegible] ХIанз чуийна хьайбай [illegible] Iан хийтьеш бохк Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоз [illegible]

М. Бабаева, А. Сасоева, И. Зубкова кулгаду заставаш комараштен жайй кIеношке ремонт еш я. Иштта тоасш латт болаш, [illegible]

Ер бутт чакхбаллалехьа [illegible] хьайбай помещении [illegible] дерхI ремонт [illegible]

[illegible] тIадехкача дехкарех дика лоархIабу кмнкаш [illegible] А. [illegible] В. [illegible]

[illegible] — [illegible] хьатIакхача [illegible] помещенеш а хьайбаш [illegible]

[illegible]

СУРТА ТIА: [illegible] Оборона яхача музе Сталинградски тIеман ветеранашна вIашагI[illegible] дозадарча партизански отряда [illegible] командира Рубини Паскулинос (аьттехьа) Волгоградо [illegible] тIеман ветерании совета председатела Денисов Григорий Ивановича (аьрдехьара кхоалагIа) дIалуш йоаш сопротивления [illegible] партизански [illegible] хьадамаш даь сурташ.

И. Суровцева сурт. ТАСС фотохроника.

ДОШ ДЕННАДИЙ — КХОАЧАШДЕ

Гурахь дуь ка боли алатаn кІалуьш, ... дІайи-хача культурех ... ... хьийбей ферман Іаа хийчьеш, кхьовоІ бепхан ... тха колхоза къахьегамхой уьх ... ...

Шовн тІаьйна социалистически дехкарахь кхоачашин тІехкхоачаш де гІерт уьш. Эттара чІоагІагІа царна дага Доаллар хьамсарча Даьдеша дукхагІа тайп-тайпара юртбоахама продукташ ... да Соаглаташна СССР-ен Нохч-ГІалгІайчоь автономен 50 шу дуза да деаде уйла йолаш ба тайп-тайпарча къамех бола колхозхой.

Гаргакхочаш ... ... ха. ТІахкха мишта жерьайоде шу де... цІейна тха колхоза баргтайна коллектив? Юбилее сийна тІехийца хиина 1972 шера дехкараш хІиждахьа шоаш толаеца кхочушдаь хьанрах ... ... дукхахча колхозхошна.

Павлюченко Дмитрий Афанасьевич вертне латтача малуй бригада болхлоша хІара цІундона тІера 8,2 килограмм тха дакха доп деннадер. ХІаьта цар дешикад 9,5 килограмм тха. Колхоза эттара дакхагІа йола ... ба ца.

Коммунисташи къахьегамо а кхи мел долча дикхача гІулакхашца а бераг... къахьегамхошта хьоахам тха. Дерригача дакача гІулакхий хьалхе цоргі а.

«Деннадий дош — кхоачашде» олача девизагІа къахьег тха колхозоша. Масала, ... малуно коммуниста Эльдерханова Таласа хІара устагІаш тІера 7,8 килограмм тха дакха социалистически декхаь тІакйцадар. Цхьабакъда, 400 грамм соаргІа тха а доакхаш тІехкхоачшдер во шой дош.

Хьнаре бола а ... ... мадІ доахам ... ... Кодоа ... ... 100 ... ... тІехьара 80 ... грамм ... доле 133,7 ... хІара устагІаш тІера 8,8 килограмм дика тха дахьихад ...

Шой ... юртбоахама шу ... ... Колхоза бригада ... Доккхий социалистически декхараш тІайьнад бартбоа коллектива. Ши хІаьча ... ... Социалистически Къахьегама Турпалца Эсмурзиев Наурдеха кхы ... ... Колхоза Имандыка 100 жийна тІехь 140 Іахарт ... ... ХІаьта ... ... а Колхоза Имандыкей дун бригадерча ... ... дика доп ... ... чу.

Ер шу къаьстта ... тха ... ... доккхий ... хьалхьакьхар ІаІамо. Цхьабакъда, цхьа ... ... хьанове, болх ба даро ... уш. ВІарчад ... ... тІехьарна 126,5 Іахьарт къовстабеш хІара устагІаш тІера 7,1 килограмм тха дахьихад ... Дика толаш ба ... .

Иштта дика ... ... хьабеш ... ... Къаьстта дика гІулакхаш ... белгалбаьнний Успанова Екатерина. Ийс бетта алапараш 47,4 тонн мара ца эзача ... 51,6 тонн ... ... Иштта ... 56 центнер дукхагІа шура ... Умарова Марияс, хІаьта А. Акберновас — 8,7 тонна дукхагІа.

Бежатушен Іаьсий ... ... дика болх барах, хьоггІахь ... ... дукх доккхара шера ... кхоачашдаь ... тха.

Шо ... ІаьанлагІашта ... агІа 800 грамм мара ... дийнахь бусх хІара ІасийІга 1000 грамм дукх тІакхетийт Исраилова Румиста. Иштта дика толамаш доахаш хьабоагІа хІара ІасийІга дийнахьа бусн ... доагІачух 810 грамм дукхагІа дукх тІадеттадолийта районе цІи хеза бола ... деладер Б. Карамагомадова, Е. Иванова.

Укх шера тІаьйна социалистически декхараш ханал хьалха толамца кхоачашдара шерра социалистически ... колхоза механизаторашта юкъе. Массадолча дикача гІулакхий хьалхе коммунисташка я. Колхоза производстве хьалхалаттарех ва Нохч-ГІалгІай АССР ... механизатор коммунист Нутаев Лаьча. Цхьа трактора йоагІа лаьтта хьара шера алаш 186 процент кхоачашгІьаь цо. Цу юкъа цо ... 517 сома ... ахча, 326 килограмм ... .

Цхьан трактора доагІа условни ... дара шера декхараш кхоачашдара гарга ба механизаторш Козлов Иван, Велкородний Яков, Эскерханов Дака, кхыбараш.

ШийІача Іаха тІехьа ... ... да тарлу ... ... Тха район воагІа почвено-климатически зона ул. Цу духьа республике кхычарна ... ... хьалхьакьхар ... ІаІамо. Цхьабакъда, тха механизаторашта бакьа барт хилар, болх бе хар, ... хьинар духьалдаьйккхар ... ... хьинарс къахьегар ...

... ... Цудухьа дика хьукъаш ... . ХІара гектара тІара 21,2 центнер ... ... 30 центнер ... ... хІаьш чуера.

ХІана дуга чуийда ... ... тха механизаторш. «КІайча» ... ... къахьийгар Джамаев Ієхда, кхычар ... ХІаьта цар къахьегамах доккха ... даьннад. ХІара гектара тІера 40 центнер дуга чуда дош деннадер кІаш ... ладерашна. Цар из ... кхоачаш а даьд. Эттара дикагІа ... ... Л. Кутаеве И. ... ... дуга.

Хургболча хьунгьанна хІахаш а дард йолаш ба тха механизаторш. Лаьтта аькад, цІанцдаькхад, хьаьндаьд, чудуйташ ... ... дикагІолча агротехнически ханашка гуракьа дуа ка бола ялаташ дІадийна дахар хургболча хьунгьанна тІоагІа ... ... кхета а доп ... механизаторашта.

2830 гектара тІа гуракь ... ялаташ дІаде ... ба тІа механизаторш. ХІаьта массех ... хьалхагІа 2800 гектара тІа дІадійна даьннадер. Ялаташ дІадуташе ... ... ду лаьтте.

Кхашкара белгал ... хана къаьстта дика гІулакхаш хьарагІдаларца белгалбаьннаб механизаторш дах воІи Кузьмичев ... Г. Вяхов, А. Волков, Я. Великородный, У. Ташахмадов, И. Козлов, И. Понамаренко, А. Погорелов, А. Героев. Цкьа болх а бешт ... ... тІехкхоачашью ... .

СССР-а Нохч-ГІалгІайчоь автономи хьаьн 50 шу дизара сийне къахьегама ... ... къахьийгечо комсин ... ... ГІадотташ толамаш дальхад. Печчахьалхенга комсин йоххара план ... ... тІехкхоачашъяьй цар. Йодха ... 1000 тонн мара ... ... 1428 тонн. Къаьстта дика толамаш даьхад коммунисташ В. Сервутиев, Л. Потогиев ... ... бригаде. Шоай плантне тІара 336 тонн чуя эзача цар ... 696 тонн комсин. Ши план кхоачашъяьнчул тІехьагІа ... а 25 тонн соагІа комеаш дІаденнай Даьлиннея шу барт болча ...

Цу толамаша хьаьжех ... хала Іалама ... ... дукхаь ... ца ... наьха хьинар ... ... Колхоза къахьегамхой хьабарт хилар, цар къахьегамцара белам чІоагІа хилар толамий дард я.

Ер юбилейни шу доладелча денз баьча ... ... хьоакхара доккхал а дош ала ... йолаш да тхо боахамо печчахьалхен планаш тІаьйна социалистически декхараш толамца кхоачашдеш хилар.

ПланагІа 1000 тонн хлат ... дезаш бар тха боахан печчахьалхенга. Шоай торонашца ... планал соагІа 550 тонн хлат ... ... социалистически декхар тІайийцар механизаторашка. Печчахьалхенга 1650 тонн хлат а доккхаш шоай дош кхоачашдьд цар. ДІахо планал соагІа хлат доккхаш да печчахьалхенга.

Цу дикача гІулакхашта юстара бац хьайбаш ... . Шера печчахьалхенга планагІа 500 тонн ала мара ца езача 570 тонн дукх доккха декхар тІайийцадер хьайбаш лелдераша. ХІаьта цар хьогтекьа а деххад 612 тонн дукх. Иштта планагІа шера 1050 тонн мара ца езача дукхьее йис бетта ... 1000 тонн шура. План 200 тонн мара йоацача 227 тонн тха дІачудениад печчахьалхенна.

В. ТАБАЦКОВА,
Шалинский района «Коминтерн» колхоза председатель, Социалистически Къахьегама Турпал.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

БОЛГАРИ. СУРТА ТІА: Варнана ... Девнески ... ... химически удобренеш ... Европе эттара йоккхагІйола ... бенат. ... ... Советски Союз СФР-е ... дерха ... .

ВТА—ТАСС сурт.

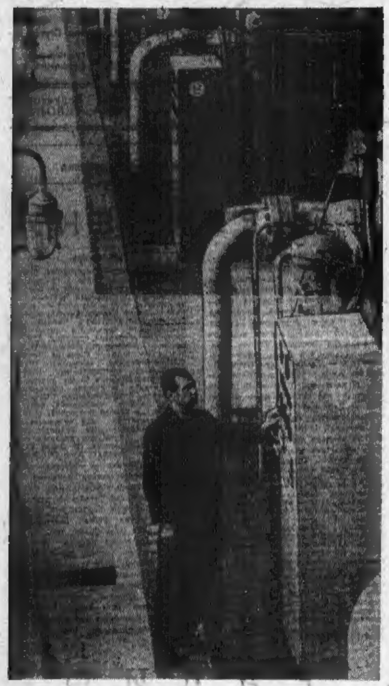

ЛАТВИЙСКИ ССР. «Сияние Севера» яха Валдай—Псков—Рига йода газопровод хьалхьа ... .

Вуктыльски газ йоккхача ... ... Латви юцаро таре хулийтарг Ригаа кхача городийн промышленни предприятеш шерта деггарча ІалашIа.

СУРТА ТІА: лаьттан кІалкхарча хранилище газ чутохаш а иіз бола итт компрессор. Цу чоалхакерча боахама ... тІадІакхад дикагІолча ... компрессорни цеха ... машиниста Гурйни Михаила.

Ю. Житлухина сурт.
ТАСС фотохроника.

Мишта лел газеташтеи журналаштеи язлулга?

ГІОРГДИЙ-ХЬОГІ УЖ ХІАРА ЦІАГІА?

КІеанга болх баьбац КПСС МагІалбикорча горкома шоай городе, ерригача районе газеташтеи журналаштеи кхбалар дика чакхдаккхара. Цу гІулакха лаьтаь шоаза совещани яьй партийни организацей секретараштеи кулгалхошеи.

Цул тІехьагІа йоккхача семинаре уж хІешагІтехача цІаьхда а дайнад ... доп агитацеи пропаганден отдела заведующе ... Гетагажева хьамаьхь а деш.

Цу гІулакхо кІеанга дукха хьоаный укхаза дзьен юкъа ... хиина из кампани. Из иштта дока хьахьоклам цифраш а ер горкома. Соакха октябрь хьалхарча денощка дерригча а 7563 экземпляр ... ... кІеанта укх шера ... ... — 7744 яь.

Да а ... цу цифрашка хьежача сагота ... ... «Союзпечата» начальника ... Попова, хІаьта цу кампанена бевстокхама болча кхычарна ... хета а 207 яь. Бакъда, кІоаргагІа ... ... гІулакхаш сед дика а лелац.

Хоаш да, хІара газет, журнал ... ... больш дока. Тайп-тайпара дукх цар ... ... дош ... ... «вал» дукха ... ...

... ... декхара.

Къамаьл а деш, дукхагІа дезаш, дукхагІа хьашт долаш ... газет, журнал хул подписчикий. Из боккъо ... ... сиг ... ... газета а сиг гІертаб. Кепайовзолна язлуга, ... гІулакх да ... ...

Парта, правительства ... шерра экономически ... ... декхар ... . Из декхар кхоачашдеча чІоагІа ... ... «Экономическая газета». Бакъда, цу 7744 изданешта юкъе 24 мара дац из. «Пионерская правда» 750 соагІа да. «Известия» — 80, «Социалистическая индустрия» — 66, «Сердало» — 114. Геттара ... ... укхаза «Политическое самообразование», «Партийная жизнь» олача журналашта, ... даьнешта язлуга. КІеанта бах-ташМагІалбикерча 10.000 болхлой классе из духовни кхача?

Цу цифра юкъе иштта ... боаца ... ... «Сердало» а. Дукхагібараш ... юкъе бола біарча ... ... из ца ... . 240 белхло ва укхазарча автотранспортни предприяте. ДукхагІбараш гІалгІай ба. Дерригаш а 4—5 газет мара язлаьдац «Сердало».

Дукха я укхаза ... ... коллективаш. «Сердало» ... укхазарча тІехьа ... ...

... соагІа хьахарлечо. Пропаганда зсала ... хІара газет дІа ца доаяйтарга, цун книжь дІа ца хьоакхайта, чІоагІа уйла тІа ... ххийта подписчикашта юкъе бола ца белта да газеташта язлуга зсайа ... бакхаш.

Цхиндаштта тоабе ... ба ... болх «Ингушский», «Алханчуртский» совхозашка а.

ХІанзалца тІехьа ... ... хьаьд из гІулакх 400 соагІа болхло болча ОРС-е (парторганизаце секретарь ... Хадиров). Цох ххийттанзар тхо. хІаьта начальник ... Наурбиев, хІоарга ... таш, ... тІайийхар оаха ... коллективе ... ... гІулакх во лел, аьнна бь хоам.

«Сердало» а цхьа ... ... дош ... укх газетарча ... журналаштеи газеташтеи язлуга дика чакхдаккхх.

Тхо ... ... укхазарча ... соагІа йолча предприятеі, организацей, учреждений ... ... партийни, комсомолски организацешта. 250 общественни распространителаша из политически ... хІаша бола дика ... ... МагІалбийе біхача наха хІара цІагІа газеташеи журналашеи кхоачаргхиларах а.

М. ЗАНГИЕВ, В. ШАКРИЕВ,
тха спецкорраш.

ДИКАЧА ТОЛАМАЩЦА НАКЪАБОЛХ

СССР-а Нохч-ГІалгІайчоь автономен 50 шу дузача дикача дика къахьегама толамаш доахаш накъабелх Советски района хьайбаш лелдераш.

Укх шера кхаь кхартала планагІа, задани а тІехь ... 2730 центнер дукх доккха дезаш бар района къахьегамхой. ... хьоиахаш доцаш ... а хьайта 2070 соагІа центнер дукх деххад цар печчахьалхенга 1 октябрь тІакхоачаш. 112,5 процент кхоачашйир дукх доккхара кхаь ... план.

ТІехкхоачашъяьй печчахьалхенга тІа фуьш доккхара ... Масала, тха доккхара кхаь кхартала план 140 процент кхоачашъяьй, хІаьта фуьш доккхара план 112 процент.

Укх толамаш доахача района ... боахамашта юкъе къаьстта дика къахьийтар Орджоникидзе цІерагІча колхоза хьайбаш лелдераша. Задани соагІа дІадала деза а дезаш кхаь кхартала планагІа 460 центнер доккха дезача 735 соагІа центнер дукх доккхах цар. 630 центнер доккха дезача 668,3 центнер дукх деххад печчахьалхенга Ленина цІерагІча колхоза. ХІаьта XXI партсъезда цІерагІча колхоза къахьегамхоша 118 процент кхоачашъяьй печчахьалхенга дукх доккхара план задани.

Х. МАГОМЕТОВ.

35 ШЕРА ШОФЕР ВОЛАШ

«Грозэнерго» автобаза шоферий де а доагІаш ... ду 35 шера укхаза машина лелаеш вола Иван Васильевича Одинова шоферала болх бе Грозненски ТЭЦ № 1 йолча электростанцин 30-ча шерашка волаштан ... .

Даьхен Сийлахь-боккха тІом ... ... шерашка ... ... чеха а ... ... машинана ... ... приплсаши ... ... Иван Васильевич. ХІаьта ... ... болх беьча ... ... коллективе юкъа а ... ...

Ше болх беча цу дукхача ... ... цхьа ... ... Одинова. Массаза ... ... тІахьасагІа машина. ХІаьта шой болха йоккха опыт дог ... дола ... ... Цунна ... ... къаьна шоферий ... иштта автобаза ... ... болхлой.

ХІанз «Грозэнерго» районни энергетически управлене болхлой дІа-юха кхуьлача автобуса тІа болх беш ва из йоккха опыт бола шофер.

Укх денош республика барригача энергетикашца ... ... СССР-а Нохч-ГІалгІайчоь автономи хьаьн 50 шу дизара кІейна сийнаца ... ... къахьегаш ва ... Одинов.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

Вежарашка йолча Польшера хоамаш

СОВЕТСКИ КУЛЬТУРА ДЕНОШ — ЛЮБЛИНЕ

Советски артистийн ансамбльйи концерташ город Люблине дІадоладелар Советски Социалистически Республикий Союз хьаьн 50 шу дизара летІаь СССР культура Деноаш. Цигача отталь ер массаза а хургйола Латвийски ССР живописен графикин производени выставка а. ЧІоагІа тергам тІабохийташ ... советски искусствий экспозиция.

Вроцлавски воеводстве ... ... советски воспитатель ... ... хьахьех біарча лекцей цикл ... . Моттагерча аэродроме ... ... сигалі шой искусство ... польски летчикашеи парашютисташеи.

... ... концерташ юкъе ... ... программа Советски ... ... ансамбле концерташ ...

**«ОДРА» КХОАЛАГІА ... **

1972 шу эргалоний шу хилар польски индустре ... ... —электроника промышленность. ... ... компьютераш ... ... инженераш ... ... «Одра-1204», «Одра-1304» олача вычислительни машинашта тІехьа «Эльвро» ... Вроцлавера электроника ... заводе серийни ... ... «Одра-1325» — ... ... соагІа дезна йола компьютер. Цунах пайда ... ... производствени процессашта управленис ...

«Эльвро» а Варшавски математически машиний институте а инженераша конструкци ... «Одра-1305» — многопрограммни компьютер хилара.

ЛЕНИНСКИ МОТТИГАШКА ГІОЛЛА

Город Закопане дІадолаьлей «Ленински моттигашка гІолла» яха [7-т]Іа дуьен ... юкъера доттагІала рейд. Из я Польше хаьа эттара дукхагІа ... ... туристически мероприяте ... . Укх шера цунна юкъе ... ... хІаьта церна юкъе ... СССР-ера, ЧССР-ера, ГДР-ера, Болгарера ...

КОПЕРНИКА ДАЬЛАЕ

... ... планетарий ... ... юкъе дена ... планетарий. ... ... 1973 шера 19 февраль ... ... польски ІаІамхо Николай Коперник ... 500 шу ... .

ПАП.

МАНГЫШЛАК — 53 ВЕШИЙ АХГІАЙРЕ

53 веший ахгІайре ... ... Мангышлакаь: барт тайнача цхьан ... санна укхаза къахьегаш болхь Советски Союзерча 53 къамах боля вехалаш.

ЕІубенна ... ... тешаш хиина нысса ... Мангышлак ... ... шера мехка эттара йоккхагІа йолча механьатта районах ца а ... дІахетар. АхгІайрен тІа ... механьатта ... ... турбаш, механьаттан газен проводий компрессорни станцеш. ... ... кхерах етта ... ... городаш. ... ... автомобилий ... ... ахгІайрен ... ... сийна ... ...

Мангышлака ... ... бола беш а ... республикай 100 соагІа городера предприятеш. Мангышлакски механьатта ... ... специалисташта ... ... Азербайджанера, Татарера, Башкирера, Поволжьера баьхкача специалисташа а.

Эттара хьалхагІа ... укхаза Эмбера — Казахстана ... ... механьатта районера опытни мастераш. Цар ... ... дика ... ... ахгІайрен тІа. Царех ва республикерча ... механьатта ... ... сехк шера «Мангышлакнефть» объединенена керте лаьтта Утебаев Сафи, къоцо инженер Утесинов Рахмет — «Узеннефть» ... ... механьаттан ... управление эттара хьалхара начальник. Мангышлакте Социалистически Къахьегама Турпал а хиина дІаэтта Жетыбайски механьатта ... экспедице йоккхагІола инженер Рыскалиев Салих, Мангышлака механьаттахоша СССР ... Советe ... ... скважиний оператор Ибраева Каккаш.

Эттара хьалха Мангышлакски механьатта дІаха болабеннарех ва дукха азербайджанцаш. Мангышлакски механьатта эттара ... ... мехка ... ... Бакура Рагимов Джамал. ... ... Шахвердиев Шамиль — дикагІола бригадирех ... ...

Белгалбаьна кхоллам болаш ба бакински механьаттахой Зейналов ... Зейналов Нафари ... Бегима 1964 шера баьхкаб Мангышлаке. Эттара ... ... бригадашта керте латтар коммунист Зейналов, хІаьта хІанз скважинашта ремонт ... ... участка юкъе ... «Азерман-37», «Азерман-43» ... ... хулийташ йола, скважинашта къаьст ... эксплуатаци ... ... установкаш. Коммуниста Зейналова хьалхекьаб скважинашта лаьтта ... ... ремонта дукха мастераш. Царех дикагІбараш — азербайджанец А. Бекверднев Э. Рафихови, казах О. Висамов, украинец В. Ефименко, нохчо М. Тухаев.

ХІаьта коммуниста Зейналова Бегим — «Узеннефть» управлене механьатта доахача установкий дикагІболча операторех ва. ... ... толамаш дахарах Къахьегама ... ... Укх шера ... ... производственни мощностей ... ... болх беш йолча ... участкерча скважинашка ... ... 1500 тонн механьатта йолх — ... ... тонн дукхагІа.

Механьатта ... ... эттара хьалхарча ... а ... ... управлени Г. И. Шевченко — Социалистически Къахьегама Турпал. Эттара хьалхара ... йоахаш бурувлийтад из Жетыбае, мехка механьатта промышленность эттара хьалха ... ... а деша ... бригада. Соакха ... агІа 14 ... ... бурув Шевченко бригада 17 ... ... — бетта хІара стаписа ... 2191 метр. Хьалхалаьттарий опыта тергам тІабохийтар казахски ІилмахоІша. ... ... ахгІайрен тІа гІолла дІайовржа ...

Иштта ... ... тІехьа ... ... А. Анисимова, В. Несветайлова, М. Довлетбаева, Ш. Шахвердиева бригадаш. Бетта ... станокa ... ... метр бурув тІахьа а кхоачам ... ... Г. И. Шевченко эттара ... кхоачашде ... — 4000 метрал тІехьалга.

Геннадий Ивановичега — город Шевченко эттара ... ... — ... цІеро аьтта ... ...

— Вай — укхаза ... ... Кофзара ... ...!

Мангышлака ... ... Тараса тІехьа. «Вай ... ... «Советски Социалистически Республикий Союз ... 50 шу дизара ... ... КПСС ЦК Сошаи тІа — ... ... Т. Г. Шевченко ... ... Новопетровски укрепление хьиттан тІа ... ... дІайоагІача хана. укхазе ... ...

Боккъонца из тайна ... ... Мангышлаке СССР Союз хьаьн 50 шу дизара ... 53 къамах бола къахьегамхой. Шоаш болхаш а машта бола ... !

... ... тонн соагІа дукхагІа ... мангышлакски механьатта. Цунах ... ... Гурьев — Куйбышев ... механьатта ... цу гІолла ... центральни ... ... цу дола — Средняя ... — Центр олача магистральни ... ... цу гІолла ... ... механьатта ... ... Цунна дуккхал ... ... Дерригача ... ... Каспийски форда чура хий тезда ... ... бола системе хьаь. ХІанз цига отталча дунен йоккхагІолча опреснителех цхьанне 100 эзар соагІа кубометр ... ... тІехдика ... хІара дениа ... ... хІара ... дукхагІа ... ...

Зіне ... ... бола а ... дІоттагарчо ... ... Каспе курча хиво. Город Шевченко гІолла дІанодач хана ... ... а ... бетта бистерча парка. ... ... бульвараштеи ... ... Шевченко ... ... Иналко ... ... Карла Узеца, форт Шевченко, механьаттахой, геологий, газоперий ... поселкаш...

ХІанз укх сахьата воккхагІаш ... ... Мангышлака биографи. Ийоалгіаш кхы а ... ... хІана. Шера 20,8 миллион тоннаш кхоачаш дукхагІа ... механьатта. Болх бе йолалургья эттара хьалхара Казахстански газ ... ... ахгІайрен тІа гІолла тІехъаргеа Средняя Азия — Центр йола газопровод.

Укх гаргарча хана МангышлаКе боах бе йолалургья ... ... атомни реактор. ... ... Каспийски хий ... ... тІехьа ... ... химически ... ...

Иштта да Мангышлака — ... ... доттагІала ахгІайрен тешнара да. Укхаза мел дах хІана — вай ... ... дика бакъду «Советски Социалистически Республикий Союз хьаьн 50 шу ... ... КПСС ЦК Сошаи тІера дешаш: «Тхан хІара республика къахьегамхой ... ... интернационализм, социализм, ... советски белгалдоалаши ... органически хьаьна ... бола дукхача къамех лаьтта ... ...».

ТАСС).

МАССАВАР А ОАРЦАГӀВАЛА ВЕЗА

«Тӏехдаьккха маларш меларшнца алкоголизмашца къовсам чӏагӏбарах» бола КПСС ЦК-ин СССР Министрийн Советан Союзан а РСФСР Лаккхечу Советан Президиуман Указ а из во цӏендаь дӏадаккха аьлла тӏедерзадаь ду. И дехаш дош кхочуш ду, къахьдеш а, дехаш бетта проблема а ю. Тӏехдаьккха мелачо маларша доьхна ду ду нах, дукхагӏа йолчу хана хир дерзл бехабу, кхуьш боагӏача кегархоштан кхетам телачо ноьккъарла ю.

Тоьлла ду хиндай тӏехдаьккха маларшн меларшнца алкоголизмца къовсам чӏагӏбара деррига а мехаш баьргӏалазан. Цхьабакъда, хилахьа а ду болх Грозни хӏинц а йоцчу баьрме делибра. Карт... дахаьа администраци торонех мара пайда эцац цу хьаьхьа, вешта аьлча маларш мелаозы медицински вытрезвителашца дӏателаш, гӏорбанна бола алкоголикаш дарбан учреждениешка бохийташ, тӏехдаьккха маларш меларшнта дуьхьала къовсам чӏагӏбарах долчу закона пропаганда еш маьӏне деш дар мара дац. Хӏаьта дукхагӏа йолчу предприятешта, учреждешта, организацешта кхозза чаккбоех цӏой коллективаша юкъе тӏехдаьккха маларш меларш кахилйтара тӏаберзабаьна боле профилактически болх, хӏаьта цхьайолчар ца болх вӏаьшна тарзан а бац.

Грозничуьа Ленински районан халкъан судо уголовни бехктокхӏе эзар вуламдаь Джабраилов Мамед. Дайнаь хуьргӏаза вадаьла мензи меха волаш цхьан хӏиман бехке ца химачунна цхьаьсаха Богатыревана йойтир ю. Судо бехктокхаме хаьча аьлар:

— Сона цхьаммха хӏума дегадагӏац, мерна аналрах, бехк ма бе сона. Цхьабакхьа корта бохабу маларш меоца меха дика нулемах бехкаш валийтадамвоо, хӏаьта цу сунгӏа цхьабоца хана кхо а чӏоагӏбу бехктокхам.

Цудухьа халкъа судо юобийт болла хе техар Джабраилова. Судейн процесс дӏайолалаьча гуча дилар хьалха СпецСМУ болхлочох Трубкин Степан Парфеновичох аз лата хиннайта, хӏаьта цига и ийсьенвача граждански Богатыревас шайх бехк баьммача чуна кач оххи ю. Цигара шай гадамкха Богатырева йита къайленамна хемнаь Трубкин, ше меша хилар пучаралар кхирам. Хӏаьта маларш по балха ха йоллине а меха хинаод, хӏара байза сахьат учете долча хана. СМУ администрации тахке декхарийла я ю гӏулакх. Цунца цхьана производстве порядок оттое еза къахьо, тамхоща балха ха йолча хана корта бохабу маларш мелиа моттиг ма ийсьинлейтара. Цу хьакхетте частни определени хир далкъа судо. Цхьабакъда Спец. СМУ администрацие хӏинц а дийцадаьц ю дош коллективе.

Ужх шира Старопромысловски районан халкъа судо граждански Ильменкова Луиза Андреевнин Ильменков Валериан Александрович вӏашахкъоьстабир. Вахьем мара дана тӏехдаьккха маларш мелар. Грозничуьа локомотивни депо балха ва Ильменков, цигарчу нахатахой хиназ шай болхлоча даим маларш мелмега. Цхьабакъа уж цунга ца малийтара цхьаммха хӏама дош дениебэ, хӏаьта иза корта бохабу маларш меларашта эхаар ма дай. Грознечуьа предприятеш коллективашка тӏехдаьккха маларш меларшгӏа ваитта либерализм лелаю моттиташ кӏезиг яц.

Нохч-Гӏалгӏайн производственно-технически бузаюма управлене автобаза шофера Сметанин Юрий Архипович балха шай коньюсташца корта бохабу малар мениал. Цул тӏехьагӏа автобаза начальника Кузнецова веха волча Сметанинга «Москвич» автомашинаца шай йоӏ г. Орджоникидзе дӏайинга аьнна. Путевка йоацаш Орджоникидзе а ваха юха цӏенагӏаш машина тӏа кхо пассажир доаьнь хиниз Сметанина. Назране кхаьчача эвари а яь цхьан пассажиркан хала чоовуаш хьй.

Из дац автобаза начальника Кузнецова тӏехдаьккха маларш мелача сагаца либерализм лелара масал? Назрановски судо набахта волла ха техай Сметанина Цхьабакъда, автобаза начальник хӏинззалца бехктокхаме ца оаш лел. Кузнецова леладаьна гӏулакхех судо хоам-м баьб республика производственно-технически бузаюма управлене начальникага воа. Хаитага.

Коллективашца цхьаккха мешар бе йиш яц тӏехдаьккха маларш меларшта а цер оагӏув хьаллуьярвинта а.

«Тӏехдаьккха маларш меларшнца алкоголизмашца къовсам чӏоагӏбара ду дезарех» долла РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ арадаьлча гӏоне корта бохабу маларш доккхара керда порядок оттабй торгаьле организацешка. Грозне къаракъ доккха бокъо синай дийнахь 11 сахьат даьлча дена сайрена 7 сахьат даллалца. Цхьабакъда тикай цхьайолча болхлоша ца доралдоч телхаю. Дукха ха йоаллачи Грозне Киевская улицагӏарча, № 19 йолча тика чу хилар тхо. Ӏуйрийна 10 сахьата 30 минути кьиннар. Прилавка дӏатӏаэтта массеца маьнна леттар. Поммель е четушка йохкар дехар цар продавщицага. — Ӏуйрийна 11 сахьат даьлча мара доккха йиш яц къаракъ, — аьлар цӏенхаштта продавщицас, тӏехьагӏа хӏаьта а пар дехар кхочаш а деш къаракъ дӏахийцир.

— Фуй хьа тайпан-цӏа, — хьаттар оаха продавщицата, цхьабакъда, цу хаттара жоп дала тагоаар ца. Вешта, из миза кортдердар-м, цул фамили йоаза-м хала дац. Керттердар да цу тика тӏа корта бохабу чӏоагӏа малараш доккхара ирригилаш телхаяр.

Цхьаькха лоархӏам бола кдояамбоацар а да: корта бохабу маларш доккхара бокъонаш ца хьалтеха цхьайолча тикашка, ираш а сага бӏаргагургӏоашача хьалтеха и, е сага Ӏоеша хала долаш во язъць я. Лерттӏа кийн а яь пада тургйолча хьалтеха хила еза корта бохабу маларш доккхара бокъонаш.

Тӏехьдаьккха корта бохабу маларш меларашца къовсам лоаттабеча дика новкъостал дергдар халкъа дружинаша. Цхьабакъда Грозне патрулированни еча мара пайда эцац царех. Дружинникех медицински вытрезвителашка вӏашагӏтоха йиш яр лаьрхӏа йола отрядаш. Цар керттора декхар — шера профилактически болх бовржабар. Медвытрезвителе кхаьчача клиенто минахьа, хьенца, хьан декха меннад тахка тӏадалла мегаргдар царна. Ешй бумагараш медицино мара дарбадергдоаца тӏехдаьккха маларш а боацаш хӏинз мела болалураш ба. Иштта йоккха материал гулйина тӏехдаьккха маларш ца мелийтара предорвитешта хоадам бола предложенеш ала йиш хургьар халкъа дружинникий. Воаьннаеш гелхаеш малар хьахийнача торговле болхлошта боагӏа бехк бер вӏаштӏехьдаргдар.

Массови информацие средствоех пайда а эцаш уж тайпа халкъа дружинай торо хургьар медицински вытрезвителашна хинначо наха общественноста вӏашин ортйола гӏулакх вӏаштӏехьдаккха. Нохч-Гӏалгӏай АССР МВД медицински вытрезвителан служба начальникаца Палонов Борис Яковлевичаца дагаьаьлар со, медвытрезвителе уж тайпа дружинаш вӏашагӏйоаннерах цунна фу хеттаьжа. Цо чӏоагӏа могайр из предложени. Хӏанз Грозне райисполкомашта тӏехьа да дош.

Тӏехдаьккха маларш маларца лоаттабеча къовсамо дукха а пайда эца йиш йола балха формаш методаш. Чӏоагӏа лоархӏам болаш да цу бӏела маьулла дукхагӏа коммунисташ, комсомолаш къахьесар. Иштта мара вӏаштӏехьдаргдац дӏаяхача замах юхадиса из зулам байна кагьора дӏадаккха.

А. БАШИЛОВ,
юстици министерства консультант.

СЕРГО ЛИЙНАЧА НАЬКЪАШКА

Деррига дӏадоладелар Рита Ивановна Малар шай классерча берашца дӏайина кхоаш, хар доггуйла довза гӏертаж хиларца. Ше цу хьалха дар из. Цу хана Рита Ивановна Грознечуьа № 25 йолча юкъерча школе 8 «В» класса кулгалдеш яр. Цун классера дукхагӏа бола дешаряй пхьанена тӏехьа шоллагӏвар а водаш берий экскурсионно-туристически станце ала баьлар. Цига тайп-тайпарчу кружокаша дакъа арешш бар уж. Хьехархо а цхьа шай дешархошта тӏехьа. Математикий хьехари яле а Рита Иванови дукхачура хана дене исторе дезе а дезай ю дина йовш яр. Цул соагӏа «стаж йола» турист яр из. Цудухьа цунне дагадехар берий экскурсионно-туристически станце къолача краеведений кружок вӏашагӏйоалла. Дукхача берий бехам хилар цу кружоке дакъа лаца. Цу хана вай мехка пионерий организацее «Са Даьхе — СССР» яхача маршрутах тайп-тайпара темаш Ӏомаеш яр. Кружковцаша хержар «Цӏе хезача революционерий наькъашка» яха тема. Уж болабелар цу темах граждански тӏом болча хана С. Орджоникидзе вай республике баьча революционни а партийни а балхах лаьца материалаш гулье. Дукха книжкаш дешар дайзар берий, хилар уж Мукичерча Серго музее а, Сурхотӏа бахача цӏеча партизанаца къамаьлаш деш а. Къаьстта дукха материалаш сдар къонача краеведашта Серго лиина воаша а вай республике Советий Ӏаьдал оттача кана цунца цхьан болх беш а хиннача Орцханов Хизара.

Тоьал материалаш вӏашагӏ ехийтача къолача краеведашна лаьрхӏар С. Орджоникидзе берзача 1919-ча шера цӏеча партизаний повстанчески штаба гергга ахти дӏехха аьнна гӏалгӏайчен лоамашкара Гуржегӏа водаш баьча наькъа тӏа гӏолла туристически экспедици е. Ухх лаьцаш аьнна арахьар экспедици. Къона краеведаш бахар Мужичи — Оалкам — Тӏаргим — Пхьуй — Шатили — Борисахо — Тбилиси яхача маршрутах. Уж хилар Серго наькъача гӏалашка, цо партизаний отрядаш вӏашагӏйийхкача юрташка. Пхьуй яхача гӏалгӏай лоамий юрта цар цхьан гӏала пона тӏа оттадир «Ука юрта 1919-ча шера хиний Къилбаседа Кавказа цӏеча партизаний центр» аьнна йодаь мемориальни улг.

Ши бӏаьн цхьайтта километр гӏаш кийкь бир Грознечуьа туристаша Тбилисе дӏакхачалеьа. Цигача царна хӏэзр С. Орджоникидзе дезал юкъе хьалххийна Зейнаб Валериановна Тутоберидзе. Зейнаб Валериановнас дукха дийцар боаьшта Сергод лаьца, гойтар Гуржий столицера исторически моттигаш. Цӏаддлхача хана бераш йийхар из Грозне хьошалгӏа.

Шай дош кховчашдир Зейнаб Валериановнас. Дукха ха йоацаш Грозненски берий экскурсионно-туристически станце хилар езача хьаьшаца кь торжественни «Огонек», «Огонек» баьккхар Серго Гӏалгӏайче, Хевсуретӏе, Гуржегӏа баьча наькъ тӏа гӏолла экспедице хиина Рита Ивановна Малар, Цай Игорь, Мачулин Сергей, Бондаренко Света, Буренков Юра, кхыбараш. «Огонек» хьайийлар берий экскурсионно-туристически станце директора Г. В. Саакова. Цул тӏехьагӏа гулбиннарашта къамаьл дир З. В. Тутоберидзес. Зейнаб Валериановна гуржий революционера-профессионале В. А. Тутоберидзе йоӏ я. Зӏанига йийит йолча хана дене революционни балха юкъе яхай из. 1921-ча шера гуржий меньшевикаш къиза еуа цул ю. Цул тӏехьагӏа хьалкхю из С. Орджоникидзе.

Къонача йоӏо чаккйоаних Ленинграде кинотехникум, московски кинематографе институт. Дукхаача фильмашка дакъа лоац З. В. Тутоберидзе. Хоалхетаж ладувгӏар бераша Зейнаб Валериановнас ший В. И. Ленина, Н. К. Крупскаяна хиина вӏашагӏкхетарах дувцача хана.

Сийлахь - боккха Даймехка тӏом болча хана Зейнаб Валериановна артистий бригадашца фронте концерташ телаш хилар. Дукха лайнад цу кхалсаго. Тӏом тӏа вахача цаӏ мара воаца вай мара цуа цунга.

Хӏана пенсе яле а боккха общественни болх бу цо. Зейнаб Валериановна Грузински хореографически училище деша бахача вьетнамски студенташта шефство еш я. Хьахьа чекхъялдизар из «Огонек». Къонача краеведаша езача хьаьшага гойтар шоаш, Сергох гулъяь материалаш, шоаш кунах кийчъаь фотостендаш. Бӏаьшай къастача хана цар Зейнаб Валериановнайна соагӏата делар фотоальбом эшача.

М. САЛМАНОВ.

Доазол дехьара

БУДАПЕШТСКИ «ЦЕНТЕНАРИУМ»

Дукха памятникаш дагӏаш йола Венгре столица ухх дешошка кердача мемориалаца йаьхий хинийай: дунайски гӏайреш тӏа — Маргит йарко дӏачувоаллача Будапешта 100 шу дизара сийна хьайийллай скульптора Иштван Киша хьаль монумент.

Шира эзашгара хьадоагӏаш да венгерски столица истори. Цхьабакъда, юкъерча бӏаьшерешкара наччахьий резиденци хиина Буден патриархальни ремеслени Обуден, чӏоагӏа дагӏаухаш йола торгово-промышленни Пешти Будапешт аха город а хулаш вӏашагӏлхийтташ бӏаь шу хьаккагӏа мара. Уж вӏашагӏхтетара процессо даьккхи бӏарча шу, иеаьа бӏаькхургьа «центенарий» а — бӏаь шу дизарца дувладенна ухх дешошка дӏадоладелла цӏой.

Вахьдар аьлча, тоӏ морг ларлӏа дагӏац «цӏой». Ӏоаь оцц ихьча столицанца корта а болаш дӏа-юха эца, ше йоахкь ша долча кӏалийтеш проблемашех дӏа-юха дагалла бӏеан болаш я Будапешт.

Юбилейни календарь хьадийлалд дакъа лоацаш Моссовета исполкома председатель В. Ф. Промыслов а волаш бола европейски столицай кулгалхой вӏашагӏкхетарца. Континентера кхоккхаш кӏьабдеанача хьалашка европейски начахьалкхий кертерча городашна цхьана гӏулаакхаш лоладара торонаш, градостроительства кӏаидара принципай, гонахьара среда доралар — книга я юкъа оттаьча чемеех цхьанраш. Вӏашагӏкхийтача дакъа лоацараша кагийн гаьнаш дӏайогӏаргьа. Европейски сенор хьаертьа.

Городской совето аьча решенегӏа юбилейни шера хьалдаь даьша столицера деррига керда гӏирсаш къаьстачча памятни доскаш белладдерда. Царна юкъе — юхейнса йиь станци декабрь бутт бовш хьаелларгйолаш йола будапештски метро Малхбоале-Малхбузе аха лини. Лаьтта кӏалгӏолла лелача экспрессаша центр юазайоллйтаргьа городской машинаькъа ккаь вокзалах шинеца. Городашта юкъе лелача электричка ккаь линех шинеца, выставочни городокаца.

Столице реконструкци еш латт Будерча эгтара дукхагӏа хаа хулча шин найдана — Москва кӏерагӏчех Венгерски якобинций кӏерагӏчех Пешта керторча радиальни магистралера — Ракоци проспектера — трамвайни рельсаш дӏайоахаргьа.

Доккхий хувцамаш деш латт Будапешта городской парке а — Варошлигете. Укхазара кердача моттиге дӏайола дунен халкъашта юкъера ярмарка. Бӏаьш шерашкьа латта шерра ьарма тъховрош а йолаш дола хенаш дагӏача цу башха — хезача баьцнарча моттига бизза бола дай хургба салоӏаш бола будапештцаш. Гаэстий оагӏош, тӏа, городо бахача наьла собранешка вӏаькара вӏашка а эцаш къамаьлаш ду, цу руигьах пайда дикагӏа фу даь оаргбархьоӏ лхаш. Ӏе дош йола корташ, кегельбан, катирхой кафе — приложенеш хьаит меда а я.

Шийна доагӏа дакъа дӏакхаьчад Варошлигета сатийнача цхьан пийлигӏга: из бӏаргаш дайнача баха лаьрхӏа я. Архитектора Вера Борбай проектагӏа укхаза оттадаьд рельефни доказ — указательни, вилайи цьенийа шӏераш тӏа а йолаш рельефни таблигкаш.

Массе тайпара сибаташ долаши цкъаза дагадоацача тайпара хулаш я Будапешт. Дунай малхбоалехьарча йистера лоа аӏамига бале а гураг хьалаха хала да, хӏаьта Ӏаддаргӏа ю чухьайза латтача будайски довкъашка Кавказера паьктаж сакна хьуваш урагӏйолх улицаш. Венгерски столица-Москвагарен Ленинградагарен дӏаийкхача, бахача наьла дукхалга диллача Европа социалистически даькъа тӏа эгтара йоккхагӏйола город. Цу цхьан хана Венгре эгтара йоккхагӏйола город. Цу цхьан хана Венгре эгтара йоккхагӏйола «агрогород» а я Будапешт: йоккхача Будапешта доазонна юкъейоаллаьча гонахьенашка болх беш я иттнел соагӏа юртбоахама кооператив. Вешта, цар лаьтташ тӏа-тӏа кӏозигуш доагӏа: Уйпалоте, Эрмеле, кхыча моттигашка хьалъуйтт хӏанзарча дукхаза вӏаштӏердаьча цӏеной кварталаш. 13-ча городa заводской районе цхьацдайолча моттигашка цкъа га кораноагӏаргьаш. Хӏаьта 12-ча районе гӏолла салоӏача дийнахь туризме ухарий маршруташ йолх. Будапешт, хетаргахьа, — Европе алхха цаӏ мара йоаца столица - курорт. Дукха барам мелча хи тӏа дарбаш дайта ух укхаза. Будерча эгтара хозагӏа йолча цхьан моттиге дукха ха йоацаш эзар соагӏача салоӏача сага лаьрхӏа санатори тайпара салоӏа цӏа хьадийллад Венгре профсоюзий Совето.

Бе-беча географически доакъошта меттел, социальни доакъошта а къаесина хиний хьалха Будапешт. Цхьан даькъа тӏа — вилай гув тӏа (хӏанз салоӏа профсоюзий цӏа дагӏача моттиге) тоаенначa вилли дай, дунен халкъашта юкъера дер дайнараш, шоллагӏча даькъа тӏа — хьабе болх боацаш, кхайкорах цамогаш бола, садайначa бийсаш йоахаш лела эзараш нах. 1944 шера города йистешка антифашистски партизански группаш вӏашагӏйийкка балхара катийнах а. Будапешт гъувсаш лаьттача тӏем тӏа. Халкъа эскара эгтара хьалхара антифашистски добровольчески полк дӏашагӏа а елла, гера Гитлерз ихадухьелдераадаь венгерски салтий а, — уж берригаш а советский тӏемахошца цхьана керда Будапешт, социальни наийсхой город бахьаш долаш лийтаб.

Тахан, Будапешт хьаь бӏаь шу даьлча, из мукъаьккха 27 шу даьинчул тӏехьагӏа, городе баха ши миллион нах кхоллаьмеча къахьегама юкъе вӏашагӏтехаб коммунистий кулгалца. Цу къахьегамо теха бералт хӏана хӏарабена гуш да.

Б. РОДИОНОВ.
(АПН).
Будапешт — Москва.

ШПИОНАЖА МЕТОДАШЦА

ЛОНДОН, 11 октябрь. (ТАСС). 900 соагӏа английски салтийн эсараши бе граждански баракъаш тӏа а дийха Ольстере ирландцашта тӏехьа шпионал леладеш. Шпионал, ахаш хоам бу «Дейли миррора», керттерча лаьсье католически геттошка леладу, цхьабакъда, цкъ - юкъе протестански бахача хала тӏехьа а леладеш да яь.

Дуккхача тӏема агентий «гӏулакхаш» тӏема соагӏаташца белгалдаьхад. Соагӏаташ денгарий керда спискаш оттаеш латт хӏанз. «Штатски» баракъаша духахача агентех хӏанз Ольстере санна чӏоагӏа пайда дӏаповца цӏенка а ийшаб Англе исторе чухь, — йуоьграл ду «Дейли миррора».

Ӏайтаоу режима противникаш вер хулъе английски тӏема Ӏаьдалаш мах бу моттигаш аттракционаши ахкай къилбаседаирландски городашка, гӏулакхаш деш лелараш къайлагӏа оттаб агенташ а болаш.

Массех бетта Белфасте из болх бӏш хиккача чу тайпарча шпионски центрех цаӏ кавчечни я аьшне цӏе тилла яр. Тӏема агенташ дитта дӏачуленкача баракъашка бокъонца хьежар молха хьажен цӏийн белгалоецаш йй. Цигара шоашта гучадьлнарех бахьнаш а даь тӏехьагӏа холанзкаш лийцаб «экспериментан низаша».

ИНДЕ ТАХАНЕ

ЭКОНОМИКА ЧӀОАГӀА ЛАРД

Ухх тӏехьарча ткъаь шера промышленни производства беррига боарам 170 процент лаккхбеннаб. Хӏаьта машиностроени, нехкдаьтта химе, радиоэлектроника санна дола хӏинзара доакъош сихагӏча темпаегӏа дегӏаххад. Дукхагӏдола уж доакъош ухх тӏехьарча шеранна хьадаьд.

Мехко шиф кортамукъале яккхалца йолча хена еррага а хӏана ца аьнна йола индийски промышленность кӏадаш дечен кушаш хӏамаш ечен фабрикех латташ хиннай. Халкъо леладу товараш, промышленни оборудовани, хьыметтел бедал а доазол дехьара тӏаккхиьй. Хӏанз чӏоагӏа лард еллай Инде дукххача доакъах латтача хӏинзарча экономикана.

ХЬУВКЪАМА ДӀОАГӀА

1971 шера кхачан продукташца мехк бизза кхоачашбир Инде юрта бохамо. Из шиф лоӏамеча Инде, 550 миллион нах бахача мехка боккха толам ба.

Юртбоахама продукци дукхагӏа яхара лард я ирригаци. 1951 шерашца кийсдича хий декха лаьттаж воза хӏаца хиннадац аьнна дукхагӏа я хиина, 1971 шу чаккдоалаш 40,9 миллион гектарага дӏакхаьчар.

Пиьлагӏча пхе шера планагӏа керда ирригационни системаш хьалъяра вӏехийцаж 8540 миллион руппи — хьалхагӏа дӏададаьча итт шера хийна хилар миссел.

АУДИТОРИ — МИЛЛИОНАШ

Шиф мукъагӏа йолаш хьайоагӏача шерашка Инде дикка голамаш даьхад массова информацие средстваш дегӏаххувлеча. Хӏара дешаа арадувлача газетий еррига тираж 1953 шера хиннача 200 эзар экземплярагара 1970 шера 842 эзар экземплярага кхоачаш йоккха хиний. Цхьабакъда, мехкa керттера дакъа кхоачаду радиоа: дукхагӏбола баха нах хӏанз а тӏехье йоазув - дешар ца хоаш ба. Радиога ладувгӏараш ухх тӏехьарча 25 шера 280 эзарнегара 110 миллионага кхоачаш дукхагӏа хиннаб. 1974 шера даим ладувгӏараш мехка бахача нахех 65 процент хургба.

(АПН).

ЛИВАН. СССР Цӏеча Жӏаргех Цӏеча Ахбеттех общества Союза Палестина Цӏеча Ахбетта Общества цӏерагӏа медикаментий, медицински инструментийн набории парти яхьийтай израильски агрессоех зулам даьлларашта хьалхара новкъостал де.

СУРТА ТӀА: Бейрут ахача аэропорте медикаменташ Ӏобоессаш я.

А. УРАЗОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Москва Вояна Серго... бу... тӏа скульптурни ... отадица. ... В. Цигаля, ... С. ... Ю. Юровс.

СУРТА ТӀА: Вояна Серго ... памятник.

А. Стужин сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

Газет арахоу ... , ... , ...

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 октябрь

9.00 — Передачей программа. 9.20 — Босбола телевидени. Массаена бола гимнастика. 9.30 — Кердадараш. 9.55 — Концерт. Кишиневера передача. 10.00 — Телеинтервью дьххарий хаттарийна жоп ду СССР-а Министрий Совета Стандартий начначахьалкхан комитете председатела Бойцовс. 10.30 — «Хьалхарий пахар» аха телевизиони журнал. 11.10 — Ӏилманаш культураш гӏуйболаш. Алам доралар деррига кол ... гӏулакх ю. 11.40 — «Воздушное извозчик» аха художественни фильм. 13.00 — ... Кхачан промышленноста байкхой денга (нохчий меттала). 13.10 — Самучьнаш ... клуб. 13.30 — «Творчески меттигӏаш» аха литературни передача. 14.15 — «Вӏашагӏкхетар» аха художественни фильм. «Татьяна» 3-гӏа сери. 15.20 — Босбола телевидени. Хоккейна йола СССР-а чемпионат. Лаьжнийна центральни стадионера трансляци. 16.15 — «Увагӏаденок». Ӏелман - популярни программа. 16.40 — Босбола телевидени. Хьайбий дуьнен тӏа. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Босбола телевидени. Мультфильм. 18.30 — Дуьнен кхалгӏаьшта юкъера программа. 19.00 — Босбола телевидени. Кхачан промышленноста болхлошта йола программа. 19.30 — «Домо Ӏазагӏ» аха художественни фильм. Хьалхара сери. 21.00 — «Хаам». Информационни программа. 21.30 — Искусство мастераш. СССР-а халкъа артистка Моренкан. 23.00 — Волейболах йола Европа чемпионат. Кхалнаш. Болгарера передача. Пхетельча — кердадараш, передачей программа.

15 октябрь

9.00 — Передачей программа. 9.05 — Берашта йола Ӏуйренаьара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Гурган бетта сахьата». 10.00 — Музыкальни киоск. 10.30 — Тахан Кхачан промышленноста болхлой Ди ю. 11.00 — Кхачан промышленноста болхлошта йола концерт. (Ленинградера передача). 11.45 — Босбола телевидени. Мультфильмий программа. 12.15 — Советски Эскадрон Флотех Ӏилманаш. «Советски бӏаьшерашка бола» кинопрограмма. 12.40 — СССР вӏашагӏъхкха 50 шу дизара лаьрхӏа халкъа творчества еррагӏоажа фестиваль. Азербайджански ССР. 13.45 — Вай долча хьошалгӏа ... Къилбаседа Кӏарий йоазонхой. 14.15 — «Вӏашагӏкхетар» аха художественни фильм. «Котел» аха хьалагӏа сери. «Шарбаш дишь» аха кхоалагӏа сери. 16.00 — Дешархошта. Са Даьхе СССР и. 16.30 — Хоккейга йола СССР чемпионат. «Химик» — «Спартак». 3-гӏа период. Воскресенскера трансляци. 17.30 — Литературни вӏашагӏкхетар. Владимир Маяковский октябрьски революции ю. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Документальни фильм. 18.25 — Берашта йола мультфильм. 18.40 — Кагийнахой программа (нохчий меттала). 19.30 — «Домо Ӏазагӏ» аха художественни фильм. 2-гӏа сери. 21.00 — Босбола телевидени. «Вай лоаттадой» аха телевизиони миниатюрий театр. 22.00 — Оперетта артистий концерт. 22.40 — Волейболах йола Европа чемпионат. Кхалнаш. Болгарера передача. Пхетельча — кердадараш, передачей программа.

РАДИО

14 октябрь

6.30 — Юртера хабар (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.55 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачей программа. 8.25 — «Хьалхара» аха радиожурнал (эрсий меттала). 13.00 — СССР — вӏашагӏъхкха 50 шу дизарга. 50 шера чухь гӏалгӏай литература аха литературни беседа (гӏалгӏай меттала). 13.30 — Концерт (нохчий меттала). 13.45 — «Хаат дӏаухача коммунисташ» аха корреспонденци (нохчий меттала). 14.00 — «Цӏесийгӏаша» аха дешархоштан пионерашта бола передача (гӏалгӏай меттала). 14.30 — Литературни передача (эрсий меттала). 15.15 — «50 шера нохч-гӏалгӏай музыкальни культура дегӏахъоха» ... «передача» (эрсий меттала). 16.00 — Кавказе Ӏуйре аха радиожурнал.

15 октябрь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.15 — «Ленинан новкъа» газета обзор. 7.30 — Юртбоахамий фильм ... (гӏалгӏай меттала). 8.15 — Передачей программа. 8.25 — Шоана дукхаеза ... эшараш. 13.30 — Юртбоахама болхлошта йола передача (эрсий меттала). 13.60 — Литературни передача (эрсий меттала). 14.05 — Радиоладувгӏарий заявках дола концерт (гӏалгӏай меттала). 14.30 — ... кулгалдаро ... КПСС-а 24-гӏа съезд. 14.45 — «Керда дешаш» аха беседа (гӏалгӏай меттала). 15.15 — Массекаиле ... ю. Кхачан промышленноста болхлой денга (эрсий меттала). 15.30 — Кхачан промышленноста болхлошта дола концерт (эрсий меттала). 16.00 — Советски сагӏ долча ... (гӏалгӏай меттала). 16.15 — Массеза ва тӏа аха ... (нохчий меттала). 16.30 — Школьни глобус (эрсий меттала). 16.50 — Кхачан промышленноста болхлошта дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӏоллех Грозненски кӏошт - дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, бе-беча оагӏорахьара муж а хьекхаш ха хилеш фегара температура республике гӏолла 17-22, Грозне 20-22 градус йӏовхал йолаш хилан тарлу. 15 октябрера 18 октябре кхаччалца хуннандуш морхаш а йолаш, 15—16 октябре лоамашка йоачан а йолаш 17—18 октябре юкъ - юкъе догӏа а дийхаш, малхбузехьара гӏаьхарча боарам муж а хьекхаш ха хилад а фегара температура буйсанна 7-12, денощка 12-17 градус йӏовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина улица, 11 (3-гӏа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-00; редактора зам. — 3-30-11; бахтоккхама секретаря — 3-34-39; партийни оахарен культурни отделий — 3-61-40; промышленноста отдела — 3-02-39; юртбоахама отдела — 3-02-29; кехатий отделен бухгалтери — 2-02-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцин проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-39; отделов партийной жизни культуры — 3-61-40; отдела промышленности — 3-02-30; отдела сельского хозяйства — 3-02-29; отдела писем и бухгалтерии — 2-02-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ00094.   Заказ № 8735.